

LUNDS
UNIVERSITET
Socialhögskolan

” [...] mer än ett blått öga”.

**En kvalitativ studie om socialsekreterares syn på socialt
och ekonomiskt våld i en hederskontext**

Elin Granlund & Joy Lindgren Pihl

Kandidatuppsats (SOPA 63)
VT 21
Handledare: Hans Knutagård

Abstract

Authors: Elin Granlund & Joy Lindgren Pihl

Title: “[...] more than a black eye” - A qualitative study on Social Secretary experiences with social and economic violence in honor-based context [translated title]

Supervisor: Hans Knutagård

Assessor: Anna Rypi

The aim of this study was to research social secretaries' views on and experiences working with social and economic violence in honor-based context. The method chosen for this study was qualitative semi-structured interviews with seven different social secretaries, all active in various units and with different experiences. The study concludes how economic and social violence can take form in an honor-based context and also focuses on understanding the difficulties in leaving the violence. We found that the social secretaries' knowledge and view on honor-based violence differs a lot – which was to be expected due to selection of respondents. Together with the theoretical concepts by Pierre Bourdieu – social and economic capital, habitus and field – this study provides insights into the complexity of honor-based context. With the theoretical perspective the study helped explain the difficulties with leaving an honor-based context.

Key chords: honor-based violence, social and economic violence, social work, social and economic capital

Förord

Vi vill tacka våra respondenter som ställt upp på intervjuer och delat med sig av sina erfarenheter och kunskap – utan er hade studien inte varit möjlig. Vi vill också tacka vår handledare Hans Knutagård som stöttat, väglett men också utmanat oss i genom arbetets gång.

Innehållsförteckning

1 Inledning	4
1.1 Problemformulering	5
1.2 Syfte och frågeställningar.....	6
1.3 Kunskapsläget.....	6
1.3.1 Våld i nära relation som samlingsbegrepp.....	6
1.3.2 Hederskontext	6
1.3.3 Tidigare forskning hederskontext	9
1.3.4 Tidigare forskning socialtjänstens jobb med hederskontext.....	10
2 Metod och metodologiska överväganden	12
2.1 Val av metod	12
2.2 Litteratursökning	13
2.3 Arbetsfördelning	14
2.4 Urval och avgränsningar.....	14
2.5 Bearbetning och analysarbetet	15
2.6 Förståelse och forskarrollen.....	16
2.7 Metodens tillförlitlighet	16
2.8 Etiska överväganden.....	18
3 Teori	19
3.1 Kapital	20
3.1.1 Socialt kapital.....	20
3.1.2 Ekonomiskt kapital	21
3.2 Fält.....	22
3.3 Habitus.....	23
4 Resultat och analys	24
4.1 Presentation av respondenter	24
4.2 Respondenternas arbete med hederskontext.....	25
4.3 Ekonomiskt våld.....	29
4.4 Socialt våld	32
4.5 Svårigheterna med att lämna en hederskontext.....	38
Avslutande diskussion	44
Referenser	47
Bilaga 1 – Förfrågan om medverkan i C-uppsats	51
Bilaga 2 – Intervjuguide	52

1 Inledning

Hedersrelaterat våld och förtryck har uppmärksammats i medier under de senaste åren och beskrivits som ett stort och växande problem. Regeringen ser hedersrelaterat våld och förtryck som allvarligt samhällsproblem som medför ett stort lidande för dem som utsätts (Regeringskansliet 2021).

Hedersvåld är ett återkommande ämne som skrivs om i nyhetsartiklar, exempelvis beskriver SVT Nyheter hedersvåld som ett växande problem: “19 år sedan Fadime-mordet: Problemet med hedersvåld har blivit värre” (SVT 2021). Hedersmord som har uppmärksammats ofta i debatten kring hedersrelaterat våld och förtryck är den mest extrema formen som våld kan ta sig i uttryck. Elaf Ali är en journalist som år 2021 släppte en uppmärksammad bok där hon berättar om sina egna erfarenheter med en hederskontext och hur hon bröt sig fri. Till Göteborgs Posten (2021) säger hon “Förtrycket är inte ovanligt – det ovanliga är att vara öppen med det.”

Det är det kollektiva uttrycket som utmärker hedersrelaterade våldet och det grävsta våldet sker i regel välplanerat enligt Nationellt centrum för kvinnofrid (NCK 2021). NCK menar på våldets karaktär gör att det är svårare att definiera och dra gränsen mellan offer och förövare då de som medverkar till förtrycket även själva kan vara utsatta. Hedersrelaterat våld och förtryck bygger på att gemensamma normer och värderingar som råder i den egna familjen/släkten eller ett större kollektiv ska upprätthållas enligt Hedersförtryck.se (2021), som är regeringens officiella hållning driven genom Länsstyrelsen Östergötland.

När det kommer till hedersrelaterat våld och förtryck finns det flera olika benämningar som används såsom hedersvåld, hedersrelaterat våld och förtryck, hederskultur, hedersvåld i nära relation. Vi har i denna uppsats valt använda oss av hedersrelaterat våld och förtryck eller hederskontext under skrivandet i syfte att inte förvirra läsaren med flera olika begrepp.

1.1 Problemformulering

Hedersrelaterat våld och förtryck är en typ av våld i nära relation som grundar sig i ett upprätthållande av kollektiva och patriarkala strukturer, och heder kommer från en kollektiv moral som går ut på att kontrollera kvinnans sexualitet (Hedersförtryck.se 2021).

På uppdrag av storstäderna Stockholm stad, Göteborgs stad och Malmö stad gjorde Örebro universitet en kartläggning av hedersrelaterade våldets karaktär och omfattning. Kartläggningen rapporterades i rapporten *Heder och samhälle* av Baianstovu et al. (2019, s.21-22) och beskriver hedersrelaterat våld och förtryck som en komplex samhällsfråga. Olika faktorer som exempelvis kollektivism, misstro gentemot myndigheter och strävan efter att behålla ett gott rykte inom familjen bidrar till att hedersvåld och förtryck är särskilt invecklat att identifiera och utreda (Baianstovu et al., s.39). Hedersrelaterat våld och förtryck är därför på många vis en komplex samhällsfråga, Baianstovu et al. (ibid.) belyser därför vikten av att vara medveten om att alla dessa våldsformer kan existera i en och samma familj vid samma tillfälle. Rapporten menar att det krävs fortsatt kartlägningsarbete grundat i blandade insamlingsmetoder för att ge en så bred bild som möjligt. Under kunskapsläget kommer vi presentera rapporten mer ingående.

Som nämnt i vår inledning tas hedersmord upp i medier – något som inte pratas om lika mycket är det sociala våldet och vad som sker innan eller när det inte slutar i mord. Baianstovu et al. (2019, s.24) har i sin studie kommit fram till att fysiskt våld är vanligt förekommande men att det vanligaste sättet våldet tar sig uttryck i är psykiskt/socialt våld i form av kontroll, begränsningar, ryktesspridning, hot och trakasserier. Detta har motiverat oss att hålla ett fokus på våldsutövning kan ta sig uttryck utöver det fysiska våldet. Vi har i vår studie därför tagit fokus på det sociala och ekonomiska våldet.

1.2 Syfte och frågeställningar

Syftet med uppsatsen är att undersöka några utvalda socialsekreterares syn på socialt och ekonomiskt våld i en hederskontext för att sedan analysera frågeställningarna utifrån Pierre Bourdieus nyckelbegrepp; kapital, sociala fält, habitus. Syftet kan brytas ner i frågeställningarna:

- Hur kan socialt och ekonomiskt våld ta sig uttryck i en hederskontext enligt socialsekreterare?
- Vilka svårigheter finns med att bryta sig loss från en hederskontext med socialt och ekonomiskt våld enligt socialsekreterare?
- Hur tror socialsekreterare socialt kapital och ekonomiskt kapital påverkar individens självständighet?

1.3 Kunskapsläget

1.3.1 Våld i nära relation som samlingsbegrepp

Våld i nära relation är ett samlingsbegrepp där det innefattar våld i två- eller samkönade relationer, barn som bevittnar eller utsätts för våld i sin familj, våld mot äldre samt övrigt våld som utförs av en närstående till den våldsutsatta. I begreppet ingår också hedersrelaterat våld och förtryck (Olsson och Bergman 2018, s.15).

1.3.2 Hederskontext

Detta avsnitt utgår mycket från det officiella materialet från Hedersförtryck.se (2021) som skriver att det finns både likheter och skillnader på hedersrelaterat våld och annat våld i nära relation. På grund av dess skillnader är det viktigt att de som utsätts/riskerar att utsättas för hedersvåld eller förtryck bemöts med adekvat och rätt hjälp – så att de specifika behoven ses till. Våld i nära relationer i en kontext med heder kan få en ytterligare dimension då våldet legitimeras inom patriarkala familjesystem (Olsson och Bergman 2018, s.16). NCK skriver att hedersrelaterat våld och förtryck liknar i stort på flera sätt mäns våld mot kvinnor i nära relation men i hederskontext står tankar om oskuld och kyskhets i fokus (2021).

Enligt NCK (2021) är det kollektiva uttrycket som utmärker det hedersrelaterade våldet. Kännetecknande är också att det inte är en enskild man mot en kvinna i en parrelation som våldet sker i – utan både män och kvinnor kan utsättas. Det grävsta våldet sker också i regel välplanerat. Våldets karaktär gör att det är svårt att definiera och dra gränsen mellan offer och förövare då de som medverkar till förtrycket även själva kan vara utsatta. Det finns ett samband mellan hedersrelaterat våld och förtryck och religiositet, dock saknas det samband till en specifik religion då hedersförtryck förekommer i många religioner och kulturer (NCK 2021).

Hedersrelaterat våld och förtryck bygger på att gemensamma normer och värderingar som råder i den egna familjen/släkten eller ett större kollektiv ska upprätthållas. Det kollektivistiska sammanhanget medför förväntningar och/eller krav på att sätta familjens, släktens eller de större kollektivets intressen framför sina egna – vilket kan innebära att individens rättigheter inte prioriteras. Den som öppet utmanar eller skulle trotsa den rådande normen anses dra skam över hela familjen och riskerar att övertalas, pressas eller utsättas för fysiskt eller psykiskt våld. Heder kommer från en kollektiv moral som grundar sig i en kontroll av kvinnans sexualitet och att detta är nödvändigt för upprätthållandet av kollektivet och de patriarkala strukturerna (Hedersförtryck.se 2021).

Vidare skrivs det på Hedersförtryck.se (2021) att hedersrelaterat våld och förtryck således utmärks av kollektiv kontroll och begränsningar. Eftersom hedern ska upprätthållas i hela familjen/ det större kollektivet och skammen då drabbar hela familjen – också utövas oftast kontrollerande, våldet och förtrycket aktivt av varandra.

För flickor och unga kvinnor kan kontrollen ta sig uttryck genom;

- att inte få delta på skol- och fritidsaktiviteter
- inte välja kläder
- krav på ansvar för hemarbete och ta hand om småsyskon
- kontroll av mobil
- inte få ha vänner som ej är godkända
- inte få ha pojkvän/flickvän

För kvinnor kan det exempelvis tas i uttryck genom;

- inte få umgås med andra vuxna av motsatt kön
- inte få utbilda sig, arbeta eller ta körkort
- inte få bestämma om de vill ha barn eller hur många barn de vill ha
- inte få göra abort eller skilja sig

För pojkar och unga män;

- att inte få välja religiös åskådning
- inte få ha pojkvän/flickvän
- inte välja partner eller hur han vill leva sitt liv
- behöva dölja sexuell läggning eller könsidentitet

Några exempel på hur hedersrelaterat våld och förtryck kan ta sig uttryck enligt Hedersförtryck.se (2021) samt Sveriges riksdag (2021) är;

Former av våld	Yttringar av våld
Fysiskt våld	Allt från enstaka slag till systematisk misshandel. Exempelvis könsstympning eller klippa en flickas/kvinnas hår mot hennes vilja. Mord eller iscensättning av självmord.
Psykiskt våld	Exempelvis kontroll, kränkningar, skuld och skambeläggning, förödmjukelse, nedvärdering, undandra kärlek och omsorg, förförelser
Socialt våld	Isolerad eller utfrys, förbud av deltagande i normala aktiviteter i samhället, tvång gällande klädsel, ofrivilligt bortförande
Sexuellt våld	Sexuella övergrepp, även våldtäkt som påföljd av tvångsäktenskap
Latent våld	Rädsla att utsättas för våld exempelvis utifrån tidigare erfarenhet eller att andra familjemedlemmar har blivit utsatta/utsatt.
Digital våld och kontroll	Kontroll av mobil, spion-program installerade på mobilen, gps, ryktesspridning på nätet, tilltvingade lösenord eller bank-id

Ekonomiskt våld	Nekas tillgång till egna pengar, tvång att redovisa inköp, inte få utbilda sig eller tillåtas vara självförsörjande
------------------------	---

1.3.3 Tidigare forskning hederskontext

På uppdrag av Stockholm stad, Göteborgs stad och Malmö stad gjorde Örebro universitet en kartläggning av hedersrelaterade våldets karaktär och omfattning (NCK 2021). Kartläggningen rapporterades i rapporten *Heder och samhälle* (2019) där de beskriver hedersrelaterat våld och förtryck som en komplex samhällsfråga där flera typer av sociala mönster har betydelse för olika våldsformer som kan ta sig uttryck i en hederskontext. Exempel på betydelsefulla sociala mönster är bland annat socioekonomisk marginalisering och psykisk ohälsa (Baianstovu et al. 2019, s.21-22). I rapporten var syftet att få en mer fördjupad bild kring problematiken hedersrelaterat våld och hur det tas i uttryck och på så vis bidra till en bredare kunskapsbild kring ämnet. För att skapa en så bred bild som möjligt behövs, enligt rapporten, ett fortsatt arbete grundat i blandade insamlingsmetoder i ett vidare kartlägningsarbete. Syftet med rapporten skrivs vara ett kunskapsunderlag för att kartlägga och främja de insatser som behövs för att städer i Sverige ska kunna arbeta vidare med problematik relaterat till hederskontext.

Baianstovu et al. (2019, s.24) skriver att fysiskt våld är vanligt förekommande i hedersrelaterat våld och förtryck, men betonar att psykiskt våld som exempelvis kontroll, hot och begränsningar är vanligast. Vidare skriver Baianstovu et al. att psykiskt våld kan tas i uttryck genom ekonomisk och materiell kontroll. Exempelvis genom att den utsatta fråntas rätten att arbeta, använda mobiltelefon och begränsas från att ha tillgång till ett eget bankkonto (ibid.).

Siv Björktomt (2019, s.449) skriver i sin artikel *Honor-Based Violence in Sweden – Norms of Honor and Chastity* att själva begreppet heder kan ses som ett allmänt fenomen som kopplas till ett grundläggande behov att erkännas av det sociala sammanhanget. Hedersnormer ser annorlunda ut i olika samhällen och olika sociala/kulturella sammanhang. Hedersnormer tenderar även att förändras över tiden.

Baianstovu et al. (2019, s.572) rapport sammanfattar några av de konsekvenser som tillkommer med hedersvåld och utsatthet. Några av dessa tar sig uttryck i bland annat olika former av kontroll, begränsningar, förbud och våld. De personer som präglas av hedersnormer löper en större risk att begränsas i olika livssituationer såsom relationer. De löper även en högre risk att bli utsatta och även utsätta andra för olika former av våld.

Vanliga orsaker till att ungdomar inte söker hjälp vid hedersrelaterat våld eller förtryck är att de inte anser sig ha något behov av hjälpen, att de inte tror att de hade blivit förstådda eller hjälpta och att de upplever att de skulle bedra sina familjer om de berättar för någon utomstående. Det finns enligt rapporten också en rädsla om fara för vad som skulle hända ifall de berättar för andra (Baianstovu et al. 2019, s.574-575).

1.3.4 Tidigare forskning socialtjänstens jobb med hederskontext

I rapporten *Hedersrelaterade traditioner i en svensk kontext* av Schlytter och Linell (2008) påpekas vikten av det ansvar som socialtjänsten har över barn och ungdomar på en samhällsnivå. För att arbeta förebyggande behöver yrkesprofessionella hos socialtjänsten besitta kunskap för att känna igen den hedersrelaterade värdegrunden som finns i många ungdomars vardag.

Framförallt flickor beskrivs ha ett flertal hinder som försvårar det för dem att söka hjälp. De flickor som lever i en hederskontext är överlag mer isolerade och ensamma i sina problem än någon som inte lever i en hederskontext. I intervjuer som gjorts framkommer det att dessa flickor, som levit i en hederskontext, beskrivs det att det finns en rädsla av att bli uteslutna från sina familjer ifall våldet kommer till kännedom för de utanför familjen (Björktomta 2019, s.452).

Lisa Gräns (2016, s.170) skriver i sin artikel *A Right Not to Be Left Alone - Utilising the Right to Private Life to Prevent Honour-related Violence* att en stor drivkraft i hedersrelaterat våld är förväntningarna, eller upplevda förväntningarna, i samhället. Denna vetskap är en viktig aspekt för förhindrandet av hedersvåld eftersom det skiljer sig från andra typer av våldshandlingar såsom våld i nära relationer och kan kräva andra åtgärder. Av denna anledning kräver hedersrelaterat våld en bredare och separat diskussion.

Vidare skriver Schlytter och Linell om förekomsten av osäkerhet kopplat till frågan om hedersproblematik hos socialtjänsten. Många professionella uttrycker oro för att göra fel och kunna urskilja hedersrelaterat våld/förtryck med det som benämns som en vanlig tonårsrevolt. Särskilt fanns en oro för att på något sätt förvärpa ungdomens situation, speciellt för de som är under 18 år (2018, s.13). Björktomta (2019, s.451) menar att de som utsätts för hedersrelaterat våld befinner sig i en extremt utsatt och sårbar situation, det är en komplex situation med flera parallella och svårhanterliga problem.

Olsson och Bergman (2018, s.55) belyser att kunskapsbrist och brist på legitimitet är en försvårande faktor när det kommer till socialsekreterares arbete med hedersrelaterat våld och förtryck. Vidare skriver författarna hur socialsekreterares upplever att åsiktsbildningar kopplat till hedersvåld får ett inflytande på hur man arbetar med ämnet, vilket påverkar huruvida arbetets upplevs som legitimt. Olsson och Bergman (ibid.) tar även upp ett exempel på att det kan vara svårt att urskilja hedersrelaterat våld och förtryck från annat typ av våld- och maktrelationer.

Olsson och Bergmans (2018, s.55) resultat visade att socialsekreterare ofta upplever känslor av olust, oro och osäkerhet när de handlägger hedersrelaterade ärenden. Detta grundar sig både i bristande erfarenhet och rutin – men också en rädsla att bli anklagade för att utgå från en rasistisk diskurs vid användning av benämningen heder. Denna aspekt beskrivs även av Baianstovu et al. (2019) tidigare i texten. Författarna menar på att detta även kan betyda att socialsekreterare tar hänsyn till dilemmat i sitt arbete och antar ett förhållningssätt underbyggt på reflektion, eftertänksamhet och respekt (Olsson och Bergman 2018, s.55).

2 Metod och metodologiska överväganden

2.1 Val av metod

Uppsats är gjord i form av en kvalitativ undersökning där empirin består av semistrukturerade intervjuer. Ahrne & Svensson (2015, s.10-11) skriver att en kvalitativ ansats vid intervjuer intresserar sig för vilka termer som används och vad dessa har för betydelse för en enskild intervjuperson. Således var det av intresse att undersöka hur intervjupersonerna talade om hedersrelaterat våld.

Intervjuer är en insamlingsmetod som kan ge insikt i sociala förhållande och enskilda personers upplevelser och känslor (Eriksson-Zetterquist & Ahrne 2015, s.34). Intervjuer möjliggör att ta del av flera individers reflektioner på samma typ av fenomen, och även återge en detaljrik bild av hur exempelvis kunskap och rutiner ser ut på en arbetsplats. Intervjumetoden har till fördel att det går relativt effektivt att genomföra och möjliggör det att återgå till det färdiga materialet under analysprocessen för att hitta teman. Till svaghet hör det till att intervjuer är ett resultat av individers svar vid just ett tillfälle och knutet till en viss tid (Eriksson-Zetterquist & Ahrne 2015, s.53-54).

Vi valde, med ovanstående i beaktning, att göra en kvalitativ undersökning i form av semistrukturerade intervjuer med yrkesprofessionella inom socialt arbete. Det var av intresse i och med att det gav oss en bild av hur synen hos de yrkesprofessionella är – vilka är de som ska finnas som ett skyddsnet för socialt utsatta grupper i samhället. Det önskvärda hade varit att genomföra dessa intervjuer i direktkontakt med de medverkande, men under rådande omständigheter med Covid-19, anses det inte vara en lämplig ansats och därför valde vi att ha intervjuerna genom videosamtal via Teams. Genom att genomföra intervjuer digitalt ökar flexibiliteten och tillgängligheten för både oss som studenter och utvalda intervjupersoner. Eriksson-Zetterquist och Ahrne (2015, s. 39) nämner att digitala möten över exempelvis Skype kan komma att bli otillräckliga i jämförelse med intervjuer som sker i ett direkt möte. Det finns således nackdelar med att inte kunna utföra intervjuer ansikte mot ansikte, exempelvis skulle fokus kunna tänkas hamna på digitala komplikationer som kan uppstå såsom dåligt nätverk eller fel inställningar. Vi har haft detta i åtanke under planeringen av samtliga intervjuer och i den mån vi kunnat försökt att underlätta de tekniska aspekterna genom att testa och säkerhetsställa internetuppkopplingen i god tid före intervjuerna. Vid enstaka tillfällen

hände det att bilden frös under intervjuerna, vilket var ett störande moment för oss och bidrog till att vi fick be respondenterna att upprepa sig. Detta kan således leda till att respondenterna kommer av sig eller glömmer bort vad hen skulle säga.

Eriksson-Zetterquist och Ahrne (2015, s.39) skriver att möjligheterna med att kunna föra intervjuer över internet är oändliga, men de påpekar även vikten av att se de nackdelar som kan tillkomma med digitala intervjuer. Som tidigare nämnts hade vi föredragit att hålla intervjuerna ansikte mot ansikte, men detta har inte varit möjligt med hänsyn till den rådande pandemin.

Vid intervjuerna har båda närvarat och turats om att hålla i intervjun respektive anteckna vad som sägs och samt reflektioner som uppstår. Detta är i enlighet med Eriksson-Zetterquist och Ahrne (2015, s.49-50) som skriver att det är fördelaktigt att i en intervju vara två stycken – där en fokuserar på att ställa frågor och en som antecknar. Vi fann det effektivt att vara två under intervjuerna, men det hade också kunnat skapa en obekväm stämning för respondenterna eftersom vi är två och intervjupersonerna var själva. Detta är dock ingenting vi märkte av i våra intervjuer. Den som antecknar har även kunnat ställa följdfrågor. Utöver anteckning med penna och papper har vi även gjort ljudinspelningar efter godkännande. Tekniken som skulle användas i samband med intervjuerna testades innan för att säkerställa att allt fungerade. Genom att göra detta minskade risken att materialet av olika anledningar skulle gått förlorat vilket Eriksson-Zetterquist och Ahrne (2015, s.50) understryker vikten av. Efter avslutad intervju så transkriberade vi dessa för att sedan påbörja kodning och analys.

2.2 Litteratursökning

I sökandet av vetenskapliga artiklar till tidigare forskning har vi använt oss av LUBsearch för att få fram relevant kunskap kring ämnet hedersrelaterat våld och förtryck. Alla artiklar vi valt att använda oss av har varit peer reviewed för att säkerställa att artiklarna blivit granskade av andra forskare inom samma fält. Vi har också använt oss av andra databaser som Google Scholar. De sökord vi främst använt oss av i sökningsprocessen har varit; honor-related violence, hedersförtryck, hederskontext m.m. Sedan har vi tagit del av referenslistan på uppsatser och artiklar för att ta oss vidare och hitta material. Vi har använt oss av bibliotek och artiklar för att

söka kunskap kring vald teori. Genom att googla på hedersvåld och förtryck samt hederskontext har vi också hittat regeringens officiella informationssida Hedersförtryck.se samt NCK som vi använt oss av i vårt kunskapsläge.

2.3 Arbetsfördelning

Vi har aktivt arbetat tillsammans under skrivandets gång även om vi delat upp olika moment i texten för att ta tillvara på tiden på ett så effektivt sätt som möjligt. Vi har turats om att hålla i intervjuerna, under tiden så har den som inte varit samtalsledare fört anteckningar. Den som antecknat har också transkriberat intervjun i efterhand.

2.4 Urval och avgränsningar

Vi bestämde oss för att intervjua yrkesprofessionella på socialtjänsten då deras roll är att skydda och ge stöd till individer som är utsatta för olika sociala problem – exempelvis hedersrelaterat våld och förtryck. Eriksson-Zetterquist och Ahrne (2015, s.39) skriver att forskningsfrågan styr först och främst vilken grupp som är av intresserad att intervjua. Vårt första steg blev således att komma i kontakt med yrkesverksamma på socialtjänsten. Ett målstyrt urval styrde urvalet vilket innebär ett strategiskt urval av intervjupersoner som kan vara av relevans för forskningsämnet som är i enlighet med Bryman (2018, s. 496). En bredd av socialsekreterare som på olika sätt kommer i kontakt med människor som utsätts för hedersrelaterat våld har varit önskvärt i vårt urval. Vi kontaktade socialtjänsten i en större stad i södra Sverige då det är en stor socialtjänst men också då den var lättast tillgänglighet till för oss. Eftersom vi var intresserade av att undersöka ekonomiskt våld så började vi med att kontakta socialsekreterare som jobbar med ekonomiskt bistånd. Här kombinerades en målstyrd strategi med snöbollsurval som går ut på att man först kontaktar någon man känner till har kännedom om ämnet enligt Eriksson-Zetterquist och Ahrne (2015, s. 41). Därefter frågade vi om enheter eller personer som den vi intervjuade kunde rekommendera, för att få så många olika respondentsvar som möjligt, i enlighet med Eriksson-Zetterquist och Ahrne (ibid.). Vi fick därigenom information om att Barn- och familj var de som jobbar mest med ärenden kopplat till hederskontext – således kontaktade vi därefter enheten Barn- och familj. Utöver det fick vi rekommenderat att kontakta ett resursteam

för heder. Vi valde också att intervjua en socialsekreterare från ett våld i nära relationsteam för att ge bredda empirin. Slutligen hade vi sju respondenter till studien från olika enheter, dessa kommer presenteras utförligare i början på resultat och analys.

2.5 Bearbetning och analysarbetet

Studien är gjord i en induktiv ansats där empirin fått styra vilken riktning analysen tagit. Bearbetning av resultat och analys presenteras genom att varva empiri, tidigare forskning och teori. Transkriberingen av intervjuerna påbörjades allteftersom de utförts då det underlättar förståelsen av materialet samt bidrar urvalet av teori i enlighet med Bryman (2018, s.700). Det är också ett tidskrävande arbete och av den anledningen så underlättas också arbetet av att börja med transkriberingen tidigt – således minskar upplevelsen att man drunknar i sitt material.

Kodningen påbörjades genom att leta efter återkommande teman och nyckelord som används av våra intervjupersoner – för att sedan kritiskt granska dessa och leta efter samband och mönster som är i enlighet med Bryman (2018, s.700). Under denna process började vi även att fundera på teoretiska idéer som kan kopplas till vår data (ibid.). Till slut valde vi att förstå vår empiri genom Pierre Bourdieus begrepp socialt kapital, ekonomiskt kapital, sociala fält och habitus. Tankarna ledde oss dit genom att vi insåg att mycket av våldet vi fick höra om handlade om kontroll och brist på nätverk utanför hederskontexten – vilket bidrar till komplexiteten i problemet. Teorin bidrar också till att förstå de olika socialsekreterarnas perspektiv. Här började vi även göra hypoteser och antagandet från de kopplingar vi dragit för att sedan se om dessa går att bekräfta i enlighet med Bryman. Dessa jämfördes även med vad som framkommit i kunskapsläget under tidigare forskning.

Sorteringen av materialet gjordes för att lyfta fram det i empirin som var intressant att belysa och analysera. Även denna process påbörjade vi under arbetets gång samtidigt som vi lät den ändras under analysens gång – vilket är i enlighet med vad Rennstam och Wästerfors (2015, s.227) skriver. Sorteringen innebär en reducering av materialet vilket enligt Rennstam och Wästerfors (2015, s.228-229) behövs göras med försiktighet då det inte får leda till materialet får en missvisande bild. Vanlig kritik till metoden är att vad intervjupersonernas utsagor faktiskt går förlorat (Bryman 2018, s.701-702). Här menar

dock Bryman på att detta måste ställas mot det faktum att resultat först får betydelse efter att data reflekterats, bearbetats och relaterats till teori – vilket vi gjort. Det handlar inte om att återupprepa vad respondenterna har berättat.

2.6 Förförståelse och forskarrollen

Vid tillförlitlighet inom kvalitativ forskning, vilket vi kommer beröra mer utförligare i avsnittet nedan, så behöver man också resonera kring sin egen position i förhållande till forskningsproblemet. Inom kvalitativ forskning är det forskaren själv som är det främsta redskapet (Bryman 2018, s. 484). Vad forskaren väljer att undersöka styrs ofta av forskarens egna intressen och vad hen själv uppfattar som viktigt (ibid.). Våra egna erfarenheter, förkunskaper och värderingar är således inte helt obetydliga och kan komma ha en inverkan på vår undersökning och analys. Det är således viktigt att vi har med ett medvetet och kritiskt förhållningssätt. Vår förförståelse om ämnet sedan tidigare var ganska begränsat till det vi hör och läser i media samt till viss del vad vi läst på om själva. Under den verksamhetsförlagda praktiken som ingår i socionomprogrammet var en av oss på socialtjänsten och fick möta klienter som befann sig i en miljö med våld i olika kontexter. På den arbetsplatsen kunde det också utläsas att det fanns en diskussion och osäkerhet kopplat till heder.

2.7 Metodens tillförlitlighet

I detta avsnitt kommer vi resonera kring den valda metodens tillförlitlighet och detta bedöms utifrån begreppen validitet och reliabilitet som kommer från den kvantitativa forskningen. I en kvalitativ forskning är det således nödvändigt att anpassa dessa begrepp vid bedömning av tillförlitligheten (Bryman 2018, s. 465). Det riktas också kritik som grundar sig i att reliabilitet och validitet grundar sig i att det finns en absolut sanning som samhällsforskaren ska avslöja – medan Guba och Lincoln menar att det finns många olika förklaringar (Bryman 2018, s.467 se Guba och Lincoln 1994). Vid kvalitativ forskning kan man istället prata om *tillförlitlighet* och *äkthet* (Bryman 2018, s.467). Tillförlitlighet delas sedan upp i fyra underkategorier där man kan mäta; *trovärdighet*, *överförbarhet*, *pålitlighet* samt *en möjlighet att styrka och konfirmera*.

Den största kritiken som kvalitativ forskning brukar möta är just att den är alldeles för subjektiv (Bryman 2018, s. 484). Kritiker menar på att ofta så kommer resultat från kvalitativ forskning fram på ett osystematiskt sätt. Detta beror på att ofta så startar den kvalitativa forskaren börjar med en öppen fråga och allt efter som preciserar frågan – vilket är en process som ofta inte beskrivs så utförligt. Detta är också en aspekt vi haft i åtanke och kritiskt reflekterat kring under vår presentation av resultat och analys av arbetet. Faktorer om vilka vi är såsom kön, ålder, personlighet etc. kommer sannolikt också ha en inverkan på undersökningspersonerna (ibid.).

För att skapa *trovärdighet* i sin forskning så krävs det dels att man följer de regler som finns (Bryman 2018, s.467). Vi skapade således tillförlitlighet i vår studie genom att följa de forskningsregler som finns samt dokumentera alla steg som tagits under metodavsnittet. Respondentvalidering är ännu ett sätt att skapa tillförlitlighet i en studie och går ut på att de som deltagit i studien får bekräfta att forskaren har tolkat rätt (ibid.). Vi har övervägt att använda oss av detta i vår studie men valt att inte göra det.

Anledningen är tidsbristen med det extraarbetet det medfört att skicka transkriberingarna på ett säkert sätt med en forskningsetisk vägning i åtanke – och sedan fått tillbaka respons från samtliga respondenter med eventuella revideringar. Vad som vägt tyngst är dock att vi gjort en bedömning att det vid vår studie inte heller hade ökat tillförlitligheten i någon betydelsefull stor utsträckning. Men tanke på karaktären av våra intervjuer så bedömde vi inte var avgörande för studiens resultat. Exempelvis vid en text- eller diskursanalys där formuleringar har en stor betydelse hade respondentvalidering varit av större värde. Alternativt om man intervjuat exempelvis respondenter som berättat om sina egenupplevda upplevelser eller livshistoria. Vi har dock erbjudit alla våra respondenter att få läsa uppsatsen i sin helhet när den är klar.

När det gäller *överförbarhet* och empirin är av kvalitativ karaktär, alltså ett fåtal intervjupersoner och mer djupgående information, så behöver man hitta en så kallad tät eller fyllig beskrivning av hur man gått tillväga (Bryman 2018, s.467-468). Den fylliga beskrivningen ska få med detaljerna som sedan kan förse andra personer med information som ska hjälpa till att bedöma överförbarheten av ens resultat till en annan kontext.

Bryman (2018, s.468) menar på att det krävs ett granskande synsätt för att bedöma *pålitligheten* – vilket i sin tur medföljer ett krav på att man ska kunna säkerhetsställa att

varje process under forskningens gång finns tillgänglig och är komplett. Här krävs det alltså att vi under vår studie öppet beskriver hela processen för det ska finnas möjlighet att kunna granska den och bedöma pålitligheten. Det är inte möjligt att var fullt objektiv inom kvalitativ forskning och man behöver därför som forskare styrka att man hela tiden agerat i god tro – med andra ord inte medvetet låtit sina egna värderingar färga resultatet (Bryman 2018, s.470). Att ha någon som granskar studien under processens gång kan bidra till att styrka detta och således stärka pålitligheten. Vår handledare har genomgående läst och kommit med feedback vid varje steg i processen.

Äktheten kan man diskutera utifrån ett antal kriterier som syftar till mer generella frågor gällande forskningspolitiska konsekvenser (Bryman 2018, s.470). Dessa kriterier är följande; *rättvis bild*, *ontologisk autenticitet*, *pedagogisk autenticitet*, *katalytisk autenticitet* och *taktisk autenticitet* (ibid.) Dessa är alltså kriterier och frågor vi kan ställa oss när vi resonerar kring äktheten av vår undersökning. Vi har tänkt på kriteriet rättvis bild genom att aktivt tänka på att lyfta fram alla respondenterna i resultat och analys. Den ontologiska autenticiteten ställer frågan om undersökningen hjälper till att förstå det sociala problemet, genom vår teori har vi bidragit till en förståelse av forskningsfrågan. Genom att våra respondenter får läsa uppsatsen i sin helhet kommer även kriteriet pedagogisk autenticitet tas i beaktning. Kriteriet frågar om undersökningen bidragit till att respondenterna fått en bättre bild av hur de andra som deltagit ser på problemet. Katalytisk autenticitet frågar om de som deltagit med hjälp av undersökningen kunnat förändra sin situation och taktisk autenticitet om deltagarna fått bättre möjligheter att ta de åtgärder som behövs. Även dessa kriterier tas i beaktning genom att respondenterna får läsa vårt resultat och kan ta del av perspektivet som lyft fram i analysen.

2.8 Etiska överväganden

Det finns etiska principer som bör utgå ifrån i skrivandet vid samhällsvetenskapliga studier (Bryman 2018, s.166). Vi har valt att utgå från Vetenskapsrådets (u.å.) forskningsetiska principer där det skrivs om individskyddskravet. Intervjupersonerna i vår studie är socialsekreterare som berättar om sina arbetserfarenheter och inga personliga erfarenheter eller utsatthet – således är risken betydande liten att gå emot individskyddskravet. Individskyddskravet delas upp i fyra huvudkrav på den forskning

som ska göras; *informationskravet*, *samtyckeskravet*, *konfidentialitetskravet* och *nyttjandekravet* (Vetenskapsrådet u.å, s.6).

Informationskravet innebär kortfattat att ”Forskaren skall informera de av forskningen berörda om den aktuella forskningsuppgiftens syfte” (Vetenskapsrådet u.å, s.7). Vi har således informerat respondenterna innan de deltagit om syftet med studien via mail så de haft möjligheten att ställa eventuella frågor. En viktig del är att de som medverkar ska informeras om att deras deltagande är frivilligt och att de har rätt att avbryta när de vill (ibid.). Samtliga respondenter i vår studie har gett sitt samtycke till medverkan, i riktlinje med *samtyckeskravet* (Vetenskapsrådet u.å, s.9-10). Vi har genomgående under studiens gång, behandlat samtliga uppgifter om våra medverkande på ett säkert sätt och avidentifierat personerna i enlighet med *Konfidentialitetskravet* (Vetenskapsrådet u.å, s.12). Vi har säkerställt detta genom att namnge ljudfilerna och anteckningar som förts med respondenterna till siffror. Samtligt material kommer raderas så fort uppsatsen är klar vilket våra respondenter också blivit informerade om. Vi har endast använt de insamlade uppgifterna till vår uppsats och inte i något annat bruk i enlighet med *nyttjandekravet* (Vetenskapsrådet u.å, s.14).

3 Teori

I detta avsnitt redogörs och presenteras de teoretiska utgångspunkterna som använts för att analysera empirin. Vi har valt att utgå från Pierre Bourdieus sociologiska teorier för att försöka förstå och förklara komplexiteten med hederskontext. Bourdieu menar att sociala klasser inte finns utan att det istället existerar sociala rum, rum av skillnader där klasser inte är givna utan något som måste skapas och upprätthållas (1995, s.23).

Indelningarna i det sociala rummet sker skapas och konstrueras, både individuellt och kollektivt, genom samarbete och konflikter. Det är kapitalarternas fördelningsstruktur som således styr de föreställningar som finns i rummet och de ställningstaganden som görs för att bevara det sociala rummet. Genom Bourdieus nyckelbegrepp *kapital*, *sociala rum*, *fält* och *habitus* vill vi undersöka hur dessa begrepp kan förstås i en hederskontext.

3.1 Kapital

Pierre Bourdieu menar på att olika individer besitter olika kapitalsammansättningar som ärvt eller förvärvas (Carlhed 2016, s.285). Sammansättningen av materiella och sociala tillgångar blir betydande för individens placering i relation till andra individer i sociala sammanhang.

Bourdieu benämner dessa tillgångar för kapital;

- Ekonomiskt kapital
- Socialt kapital (tillgångar i form av sociala nätverk)
- Symboliskt kapital (som definieras i relation till det specifika fält som studeras och som där erkänns som legitimt)
- Kulturellt kapital (definieras i relation till de dominerande värderingarna i samhället t ex. utbildningskapital och vetenskapligt kapital)

Vidare skriver Carlhed (2016, s.285) att sammansättningen av dessa kapital hos exempelvis en grupp går att analysera i relation till ett specifikt socialt rum eller fält. Det kan således även analyseras i förhållande till andra grupper som är aktiva i ett specifikt socialt fält. Därmed möjliggör Bourdieu sättet att överblicka sociala grupperingar i ett bredare spektrum än bara överklass, medelklass eller arbetarklass. Värdet av kapitalet bestäms således av gruppens föreställningar som helhet och inte av en enskild individ.

Bourdieu's sociologi uppmärksammar hur överordnade positioner inom, och även utanför fältet kan skapa eller legitimera definitioner av både sociala problem och kategorier. På så vis går det att studera överinsatser som har möjlighet att konfirmera aktiviteter på fältet. Staten har genom en överblickande och lagstiftande funktion skaffat sig en dominant position som kan värdera och legitimera allt annat kapital, ett exempel på detta är Socialstyrelsen (Carlhed 2016, s.286-287).

3.1.1 Socialt kapital

Bourdieu (1983) definierar socialt kapital som summan av det faktiska eller potentiella resurser som är kopplade till ett hållbart nätverk av relationer, ömsesidig bekantskap eller erkännande. Socialt kapital menar Bourdieu (1992b, s.199), är således den summan kapital som finns att tillgå av resurser såsom individuella kontakter eller gruppkontakter. Interaktionen med andra individer bygger upp det sociala kapitalet och skapar en känsla av tillhörighet, och möjliggör stora fördelar för individen.

Bourdieu (1983) skriver att enskilda individer ges möjlighet till värdefulla resurser som exempelvis; olika former av stöd (materiellt och socialt), information kunskaper och kontakter. De individer som redan har starka resurser i form av socialt nätverk, har större möjligheter att stärka dessa, och även utnyttja de resurser som finns att tillgå i nätverket. Den individ som har svaga resurser ges inte samma möjligheter till att bygga upp eller gå med i viktiga sociala nätverk.

Greenfell (2014, s.60) förklarar vidare det sociala kapitalet som summan av resurser, både ”faktiskt och virtuella”, som stärker en individ eller grupp genom att ha ett hållbart nätverk av mer eller mindre institutionaliserade relationer av ömsesidig bekantskap och erkännande. Detta kapital är värdet av sociala kontakter med individer och grupper.

Bourdieu, skriver Gilleard (2020, s.2), beaktar socialt kapital som de anslutningar som utvecklas av grupper eller individer i samhället och nätverk av sociala förbindelser som binder människor samman. Dessa tillhandahåller det kollektivt ägda kapitalet som ges av medlemskap i gruppen som under olika omständigheter och inställningar främjar individens eller gruppens materiella intressen. Socialt kapital utgör således sociala resurser som ackumuleras av både grupper och individer, produkter av ansträngning och arbete, förvärvade och överförda, som bygger upp ett så kallat kapital lager vars värde därefter blir tillgängligt för en grupp eller enskild individ.

3.1.2 Ekonomiskt kapital

Bourdieus teorier kretsar i stor del kring olika former av kapital, ekonomiskt, socialt och kulturellt. Ekonomiskt kapital är det mest effektiva kapitalet och kan gå i arv i generationer. Det ekonomiska kapitalet kan lättare och mer effektivt konvertera till symboliskt kapital än tvärtom. Ekonomiskt kapital är det kapital som direkt kan

överförs till pengar, till skillnad från det kulturella och sociala kapital som är symboliska (Gilleard 2020, s.70).

3.2 Fält

Den sociala och symboliska ordningen i samhället kan ses som objektiva sociala strukturer som vägleder och även begränsar olika former av sociala handlingar - detta kallar Bourdieu för doxor. Exempelvis vad som anses vara passande eller inte, vad som är naturligt och onaturligt. Dessa strukturer som bildas skapar ett likformigt system för hur individen tänker och handlar. Detta leder till att en individ inkorporeras med en historia som tar sig uttryck i nuet och fortsatta handlingar genom ett slags praktiskt förnuft. Den sociala och symboliska ordningen gör så att handlingar får en mening (Carlhed 2016, s.284). Bourdieu (1992b, s.42) menar att man kan analysera sociala relationer som en kamp kring positioner och dominans.

Bourdieus begrepp *fält*, skriver Postone, LiPuma & Calhoun (1993, s.5) är en benämning på den arenan där människor befinner sig och tävlar/konkurrerar med varandra. Positionerna bestäms av agenterna och det kapital som de har. Det sociala fältet innehåller, som andra fält, olika sorters värderingar och dominansförhållanden. Det sociala fältet består av olika grader av struktur och kontroll (Carlhed 2016, s.284).

Genom att använda Bourdieus begrepp om sociala fält, menar Brante (2013, s.126) att vi då kan fördjupa oss i sociala problemfält. I sociala problemfält finns det flera paradigmer och övertygelser, sätt att förstå definiera, förklara och åtgärda sociala problem. Bourdieus tankar och teori, skriver Carlhed (2016, s.288), lyfter fram förståelse för de sociala fältets logik och de barriärer som finns för att skydda det egna fältet och dess individer.

En egenskap som inte är så synlig i fältet, menar Bourdieu handlar om hur människor som befinner sig i ett socialt fält alla är engagerade i fältets existens (1992a, s.44-45). Engagemanget grundar sig i ett visst antal gemensamma intressen som är grunden för fältet och utgör fältets överlevnad. Fältet kan beaktas som ett spel, där deltagarna accepterar spelets regler utifrån de förutsättningar som ges. De som är deltagare i fältet

bidrar till fortsatt reproducering och skydd. Människor är den aktiva faktorn i det som produceras inom fältet, och har som gemensamt intresse att bevara fältet, och sig själva i fältet (1992a, s.47). Bourdieu förklarar att villkoren för att tillhöra ett fält är investering, vilket även är en del av produktionen av att befinna sig i ett specifikt fält (1992a, s.51). Detta menar Bourdieu (1991, s.129) bidrar till en objektiv samhörighet för de deltagande i fältet.

Greenfell (2014, s.60) skriver att för Bourdieu kan fält och praktik i fält, definieras i termer av deras kapital. På vissa områden dominerar ekonomiskt kapital i andra är det kulturellt kapital. Men alla former finns i alla fält i mindre eller större utsträckning. Fältens väsentliga tecken definieras av dess specifika sammansättning. Vidare förklarar Greenfell att Bourdieu ser kapital som ”ett lagrat arbete”. Med andra ord kommer kapital från investeringar och avkastning, varav några kan ärvas. Oavsett dess former har det ett värde i den utsträckning det levererar ”social energi”, kan användas för att ”köpa” och göra ytterligare investeringar inom området. Bourdieu menar att fälten dynamiska, inte statiska, de omdefinieras och omvärderas ständigt.

3.3 Habitus

Ett annat av Bourdieus begrepp är *habitus* vilket är hänger nära ihop med begreppet kapital. Bourdieu menar på att habitus kan ge förståelse för varför människor hanterar sina kapital på olika sätt då habitus har en inverkan på hur människor lagrar, investerar och omvandlar sitt kapital (Bourdieu 1990, s.55 f). Habitus förklaras som ett system av dispositioner som tillåter människor att tänka, agera och orientera sig i den sociala världen. Enligt Bourdieu är habitus en av kapitalets existensformer och kan ses som kapital i ett förkroppsligat format (Broady 1998, s.3). Habitus ger förklaring till varför vissa handlingar och tankar ses som möjliga kontra inte möjliga för människor. Vidare ger habitus ett register av olika strategier som således skapar ett spelrum för en person att agera utifrån (Bourdieu 1990, s.55 f). En människas habitus skapas genom de vanor hen samlar på sig genom erfarenheter, familjen och skolan och detta tar sig således uttryck i ett, ofta omedvetet, handlingsmönster (Broady 1998, s.3). En individs habitus fastställer skillnaden för vad hen ser som gott kontra ont, bra eller dåligt m.m. Det som för någon anses vara något nobelt och hedersamt, kan för någon annan uppfattas vara vulgärt och ohederligt (Bourdieu 1995, s.19).

4 Resultat och analys

4.1 Presentation av respondenter

De respondenter som deltog i vår studie arbetar alla inom socialtjänsten. Deras erfarenheter kring hedersrelaterade ärenden skiljer sig något, vissa har arbetat aktivt med hedersärenden under längre perioder, medan andra har begränsad erfarenhet till sin tjänst. De utspridda erfarenheterna våra respondenter besitter anser vi vara en givande faktor i vår studie, då vi fått en bredare insyn i hur hedersrelaterade ärenden uttrycker sig på olika enheter, både inom ekonomiskt bistånd, barn- och familj och mer hedersinriktade enheter. Vi har valt att tillförsäkra respondenternas anonymitet genom att namnge dem till respondent 1-7. Här nedan kommer vi att presentera våra respondenter utifrån vilken tjänst de har och erfarenheter.

Respondent 1: Socialsekreterare på enheten barn- och familj där hen är relativt ny på tjänsten, hen har tidigare arbetat på ekonomiskt bistånd. Respondenten har utgått främst från utifrån sin nuvarande tjänst i sin intervju men det finns inslag av den tidigare tjänsten också.

Respondent 2: Socialsekreterare på enheten ekonomiskt bistånd. Har tidigare arbetat på kriscentrum för våldsutsatta där hen främst jobbat hedersrelaterat under ungefär 15 års tid.

Respondent 3: Socialsekreterare som arbetat på olika tjänster inom ekonomiskt bistånd och nuvarande tjänst satsar extra på barnfamiljer som haft ett långvarigt försörjningsstöd.

Respondent 4: Socialsekreterare på enheten ekonomiskt bistånd med en klientgrupp där det ofta förekommer mycket psykisk ohälsa och missbruk.

Respondent 5: Socialsekreterare på resursteamet heder som arbetar specifikt med stöd och rådgivande samtal till personer som befinner sig i en hederskontext eller har det runt omkring sig, ge information samt riskbedömningar på uppdrag från socialtjänsten. Tidigare erfarenhet inom projektarbete, ekonomiskt bistånd samt barn- och familj.

Respondent 6: Socialsekreterare på enheten barn- och familj.

Respondent 7: Socialsekreterare på enheten för våld i nära relation.

Under studiens intervjufas fann vi att kunskapen hos socialsekreterare om hedersvåld och förtryck skiljer sig märkbart, vilket vi hade räknat med i urvalsprocessen. De respondenter som var yrkesverksamma inom enheten ekonomiskt bistånd berättade främst om hur ekonomin ofta styrs av mannen i förhållandet på olika sätt, men även hur de uppmärksammat männens sätt att föra talan för sig själv och kvinnorna. De socialsekreterare som dagligen kommer i kontakt med hedersrelaterade ärenden kunde bidra med exempel på hur hedersvåld och förtryck kan påverka individen socialt och vilka svårigheter som hen kan tänkas uppleva när de vill bryta sig ur kollektivet. Utifrån detta har vi i analysen använt Bourdieus begrepp för att koppla socialsekreterarnas berättelser till hederskontextens sätt att ta sig uttryck.

Då de sju olika socialsekreterarna sitter på olika typer av tjänster men också bär med sig sina egna erfarenheter och kompetenser så kommer detta påverka de olika socialsekreterarnas utsagor. Således kommer socialsekreterarnas återgivning av möten med klienter vara påverkad av deras egna tolkningar och är, för att förtydliga, inte klienternas egna direkta utlåtande. Socialsekreterarna som deltagit i vår studie återger hur de upplevt möten med klienter och deras intryck av klientens eventuella utsatthet.

4.2 Respondenternas arbete med hederskontext

I detta kapitel kommer vi lyfta fram respondenternas arbete med hederskontext och samtidigt belyser hur de skiljer sig åt. Socialsekreterarna har sina olika tjänster vilket gör att de dels stöter på hedersrelaterade ärenden i olika stor utsträckning men de har ett varierande stort utrymme i sin tjänst att lägga fokus på våld. Här beskriver respondent 3, som jobbar på ekonomiskt bistånd, om hur de arbetar med hedersrelaterat våld på sin arbetsplats:

Jag skulle inte säga att vi har någon särskild rutin för att vi ska upptäcka, alltså systematiskt arbetssätt för att vi ska se våld i nära relation eller hedersvåld. Vi kanske har pratat om "så här kan man göra för att upptäcka" eller "så här kan man göra om man misstänker", "de här kan man vända sig till om man har

frågor” men då ligger det ganska mycket på den enskilda socialsekreteraren att kanske se och ha ett engagemang i det. - Respondent 3

Respondent 3 framför hur det ligger på varje enskild socialsekreterares förmågor men också engagemang i arbetet med att upptäcka hedersvåld. Dessa faktorer som respondent 3 förklarar handlar inte endast om arbetskompetens utan är också kopplade till personliga egenskaper hos enskilda socialsekreterare. Detta beror på att varje socialsekreterare i sig är en människa med sina erfarenheter och sin livshistoria som medför hur de ser ärenden och exempelvis uppmärksammar olika detaljer. Bourdieu menar på att habitus kan ge förståelse för varför vissa människors handlingar och tankar ses som möjliga för en person (1990, s.55). Detta kan förklara varför en socialsekreterare ser det som en självklarhet att uppmärksamma hedersrelaterat våld och förtryck – medan för en annan så faller det inte naturligt.

Vidare förklarar respondent 2 hur hens tidigare erfarenheter med just hedersrelaterat våld gör att hen kan uppmärksamma och se varningsflaggor på ett sätt som hens kollegor utan den erfarenheten kanske inte kan:

I mitt nuvarande yrke, ekonomiskt bistånd så finns det inte utrymme till mycket annat tycker jag. Det finns säkert, jag ser det hos många av mina klienter, men tyvärr det finns inte möjlighet och tid att gå in i det och man tänker att “det är inte mitt jobb”. Men det finns tydliga tecken. Jag har lärt mig i mitt gamla yrke att om man vill gå in och gräva så kan man hitta någonting. -

Respondent 2

Flera av socialsekreterarna som inte arbetar specifikt med hedersärenden beskrev att de känner sig osäkra och att de inte besitter tillräckligt med kunskap och kompetens när det kommer till hederskontext och hedersrelaterat våld och förtryck. Här beskriver respondent 3, en socialsekreterare som är verksam inom enheten ekonomiskt bistånd, ett resonemang kring hur man ska avgöra om det är hedersrelaterat våld eller annat våld i nära relation:

Spontant skulle jag nog säga att (det) säkert finns det en tendens att utländsk bakgrund, (när det finns) någon typ av våld, då är det hedersrelaterat våld. Och icke utländsk bakgrund då kategoriserar vi nog det i första hand som våld i nära relation. - Respondent 3

Vid frågan att utveckla sitt resonemang så svarar socialsekreteraren:

Nej men när man pratar om heder och ser vilka som har varit utsatta för det, alltså om man följer den offentliga debatten, så är det människor som har föräldrar med en annan bakgrund. Sedan kan det vara så att hedersrelaterat våld och förtryck förekommer i en viss typ av kulturer och vissa delar av världen – men jag tror att det finns en risk att vi tänker oss att det är hedersvåld för vissa men det kanske egentligen handlar om vanligt våld i nära relation. Hur vet man att en pappa inte slår sina barn på grund av att han mår dåligt och har ett alkoholproblem? Eller hur vet man att det kanske handlar om heder? - Respondent 3

Socialsekreterarens utsaga är i enlighet med rapporten om socialtjänstens arbete med hedersvåld som benämns i kunskapsläget. Olsson och Bergman (2018, s.55) skriver där att det finns en osäkerhet hos socialsekreterare baserat på kunskapsbrist och en upplevelse av legitimitetsbrist i arbetet med heder. Socialsekreterares uttalande om att hur den offentliga debatten är med och påverkar arbetet är också i enlighet med rapporten. Vidare skriver Olsson och Bergman att det finns en osäkerhet att urskilja om det handlar om just heder, vilket är precis vad respondent 3 också belyser. Utöver detta så lyfter författarna även fram att socialsekreterare antar ett förhållningssätt som är underbyggt på reflektion, eftertänksamhet och respekt vilket även går utläsa i respondents 3 utlåtande.

Respondent 5 har aktivt arbetat med hederskontext och följande berättar respondenten hur hens arbetsteam kontinuerligt arbetat med att främja självständighet bland kvinnor som lever i en hederskontext.

Där de fick mycket kunskap om saker som sambolagstiftning, hur man skiljer sig, och även vad man som person har för rättigheter i samhället och så att de skulle känna hur man blir mer inkluderad i samhället. - Respondent 5

Respondent 5 nämner vikten av att klienten ska känna sig inkluderad i samhället och få kunskap om sina rättigheter. Hedersrelaterat våld och förtryck har som grund att kollektivet går före individen, även om det kan innebära att individen fråntas sina mänskliga rättigheter (Hedersförtryck.se 2021). Genom att studera Bourdieus sätt att se på sociala grupperingar inom fältet kan vi se hur olika maktpositioner kan spela en stor roll på flera sätt. De sammansatta kapitaltillgångarna som individer har att tillgå är väsentliga för placeringen i förhållande till andra i det sociala sammanhanget individen befinner sig i (Carlhed 2016, s.285). För den som besitter lite till inget eget kapital, hamnar hen i en längre placerad position än de som besitter en högre kapitalsammansättning. Vidare berättar respondent 5 om hur kontakten med klienter sker:

[...] kontakten med oss är helt frivillig, och vi för heller ingen dokumentation vilket de flesta vi möter tycker känns ganska skönt och tryggt att det inte finns något journalsystem och så där som kan skapa oro och risker och sådär. -

Respondent 5

Kontakten klienterna har med respondent 5s arbete sker utan dokumentation, vilket respondenten beskriver kan vara en trygghet för den som lever i en hederskontext där det kan finnas en risk för att klienten blir övervakad eller kontrollerad. Bourdieu skriver om sociala strukturer inom det sociala fältet och hur dessa strukturer kan vara främjande men även begränsade gällande olika former av sociala handlingar (Carlhed 2016, s.284). Genom dokumentation kan det finnas en rädsla hos klienten att ens yttrande om sin situation ska komma till kännedom för andra. Vilket i sin tur kan bidra till att många inte vill komma i kontakt med socialtjänsten eller liknande myndigheter och få hjälp i sin situation, något som Baianstovu et al. (2019, s.574-575) skriver om. Detta är också något som andra socialsekreterare har belyst i intervjuer. Respondent 4 lyfter fram hur de exempelvis kan jobba med detta problem:

Ja... vi har separerat hushållet så ärendet handläggs inte ihop på ekonomi. Det gör vi i vanliga fall i ärenden där vi misstänker någonting. Och drar till någon kass ursäkt. - Respondent 4

Socialsekreteraren förklarar här hur de separerat på par så de har enskilda journaler istället för hela hushållet ihop vilket är den vanliga rutinen. Vidare förklarar socialsekreteraren hur hen inte vet hur hen skulle gå tillväga idag, framförallt då det rör ekonomiskt våld, då de sedan förra året infört att de vuxna i ett hushåll ska få utbetalningen jämnt utdelade till varandra:

Nja, sen vet jag inte om vi skulle göra det fortsatt nu med jämställda utbetalningar utifrån ekonomiskt våld, det vet jag inte. Där är det mer, när vi separerar dem så är det ofta för, eller det här hur vi journalför i systemet. Mannen ska inte kunna gå in och läsa, vad kvinnan har sagt på ett besök. Att man gör sådana bedömningar, och det är i alla ärenden där vi misstänker någonting. - Respondent 4

4.3 Ekonomiskt våld

Hedersförtryck.se (2021) definierar ekonomiskt våld bland annat till att inte ha tillgång till egna pengar, inte få möjligheten att försörja sig självständigt eller att behöva redovisa de inköp som görs. Bourdieu skriver om begreppet ekonomiskt kapital, som i enkelhet handlar om ett kapital som direkt kan omvandlas till pengar (Gilleard 1993, s.70). Respondent 1, är en socialsekreterare som arbetar på enheten barn- och familj samt tidigare på ekonomiskt bistånd, beskriver i följande citat hur ekonomiskt våld kan tas i uttryck:

Ett annat ärende där föräldrarna (till barnet som utreds på barn- och familj) är aktuella på ekonomiskt bistånd, där pappan tvingade mamman att föra över pengarna på hans konto för att han ska ha kontroll över ekonomin. - Respondent 1

Mannen som socialsekreteraren beskriver i citatet ovan beskrivs utsätta kvinnan för ekonomiskt våld i form av kontroll och kan därmed begränsa kvinnans möjlighet att sörja för sig själv. Hon kan riskera att bli beroende av mannen i fråga för att kunna tillgå pengar. Hennes ekonomiska kapital kan således bli låst till mannen. Att inte få någon insyn i ekonomin kan även bidra till osäkerhet enligt respondent 4 vilket nedan beskrivs:

Och där ligger det ekonomiska våldet att båda ska få möjlighet att få ett bankkonto, och även se till att hyran är betald, en säkerhet med. Att veta att man har en säker boendesituation och allting. - Respondent 4

Genom att inte ha någon tillgång eller insyn i ens egna, eller gemensamma ekonomi, och således inte veta huruvida ekonomin ser ut eller vilka utgifter som blivit betalda, kan bidra till stress och oro inför den egna livssituationen menar socialsekreteraren på. Den som nekas insyn eller överblick blir då beroende av den som styr över ekonomin vilket är en form av ekonomiskt våld. Respondent 5 benämner fler sätt att bli utsatt för ekonomiskt våld:

Vi (respondent 5 och hans kollegor) ser också, vad gäller ekonomiskt våld att man kan bli kontrollerad kring ens kontoutdrag, vart man handlar, hur man handlar, när man handlar. Vi har haft ärenden där unga vuxna har varit väldigt oroliga för att ens föräldrar kollar kontoutdragen och kanske har sett att man har handlat alkohol på Systembolaget eller liknande. Även ekonomiskt våld i fråga att man inte får ta del av hushållets ekonomi eller har insyn i den. Att det bara är mannen som har kontroll över den, och att man får fickpengar liksom. - Respondent 5

Respondenten ovan, som har erfarenheter inom hedersrelaterat våld och förtryck samt arbetar med ekonomiskt bistånd, ger en rad exempel på hur hen ser att ekonomiskt våld kan yttra sig i en hederskontext. Respondentens tidigare erfarenheter inom heder kan färga hens sätt att se på mötet med klienten, och uppmärksamma saker som en socialsekreterare utan erfarenhet inom heder inte hade tänkt på. Genom att mannen nämnd i citatet ovan har förfogande över det ekonomiska kapital som finns, och lämnar kvinnan utan samma förutsättningar, så kan han även kontrollera henne genom

ekonomin. Detta kan således bidra till en ond spiral av olika former av kontroll. Vidare ger respondent 1 exempel på hur kontroll över identitetshandlingar kan tas i uttryck:

Ett tillfälle var vid ett nybesök när jag tog emot ett par. Det är mycket handlingar som ska in och ganska vanligt att klienterna missar något. Nu behövde kvinnan logga in via bankID för att kunna skriva ut handlingar. Då märkte jag att mannen tog kvinnans telefon och logga in åt henne på hennes bank-id. Han svarade även på frågor ställda direkt till henne. - Respondent 1

I ovanstående citat går det att utläsa, från respondent 1s utsaga, hur mannen i fråga kontrollerar kvinnan på ett tydligt sätt genom att ha tillgång till och använda hennes privata handlingar. Respondent 5 nämner nedan hur hen anträffat ärenden där personer använt bankID i olika kontrollerande syften:

Vi har ju också haft ärende där föräldrar eller släkt har tillgång till ens bankID och man kan då stå på skulder, de kan sätta över bilar i ens namn och det kan också vara i syfte att övertyga och övertala att man ska komma tillbaka om man har brutit med familjen. Eller att de swishar pengar, vilket också är en del av ekonomiskt våld, att använda det för att motivera och övertala en person att komma tillbaka. - Respondent 5

Ovan nämns hur ekonomiskt kapital, eller behovet av ekonomiskt kapital kan vara en del i att få tillbaka den som lämnat en hederskontext. Vilket även kan ses i följande citat:

Mycket skulder också, att man blir skuldsatt har vi också mött. Att man sätter lån, bilar och liknande på ena personens namn. Vilket också gör det svårt att bryta sig loss eller hitta något annat boende om man har skulder bakom sig och så. - Respondent 5

Respondent 5 förklarar hur hen har sett hur klienter blir kontrollerade i sin tillgång över ekonomi. Detta kan enligt socialsekreteraren förklara vilken betydande roll det ekonomiska kapitalet har för personer som skulle vilja ta sig ur en hederskontext.

Det tror jag att många beskriver är svårt, att helt plötsligt så står man (klienten) där helt ensam i samhället. Och ovissheten inför framtiden, och vad det innebär. Hur planeringen ser ut som gör det tufft. - Respondent 5

Möjligheterna att bryta sig loss ur ett liv präglad av hedersvåld och förtryck kan vara en kamp, inte bara ur ett socialt perspektiv, utan även ett praktiskt. Som respondent 5 beskriver, antar hen att ovissheten och planeringen inför ett självständigt liv en svårighet. Är det ekonomiska kapitalet låst till det fält som individen försöker bryta sig loss från, kan även tillgången till kapitalet försvinna. Bourdieu (1983) beskriver hur möjligheterna till att utveckla kapital försämras ifall individen redan är resurssvag. Även möjligheterna att på egen hand införskaffa sig ett eget boende, frikopplat från hederskontexten blir en nästintill omöjlig uppgift med skulder och utan sociala kontakter eller kapital att förlita sig på.

4.4 Socialt våld

Kontroll och begränsning är ett typ av socialt våld, som flera socialsekreterare har berättat om i intervjuerna, som utmärker hedersrelaterat våld. I följande citat beskriver socialsekreteraren just detta och vad det kan få för följd:

I många fall handlar det om kontroll och begränsningar, att den våldsutsatta kanske inte får umgås med vem den vill, inte får umgås med personer av det motsatta könet, måste komma hem direkt efter skolan för att familjen/släkten ska kunna ha koll på personen. Det kan även vara att den våldsutsatta måste göra saker som den inte vill, det vill säga är det egna handlingsutrymmet väldigt begränsat utan det är andra som bestämmer vad en ska/inte ska göra. - Respondent 7

Respondent 7 förklarar en form av socialt våld som hen anser ta sig i uttryck i form av kontroll och begränsning. Respondenten arbetar med våld i nära relation, och har därmed kunskap om hur våld kan tas i uttryck i olika kontexter. Hens förkunskap kring ämnet kan således bidra till att hen är mer benägen att finna tecken på våldsutövning av olika slag i kontrakten med klienten. För många

utsatta som växer upp i en hedersnorm blir sociala våldet en del av dennes normalitet (Hedersförtryck.se 2021). Således får de som lever i en hederskontext en habitus som innehåller ett begränsat socialt kapital. Bourdieu (1990, s.55 f) menar att en persons habitus skapar ett spelrum, ett handlingsutrymme, för personen att agera utifrån.

Broady (1998, s.17) skriver att en människas habitus, och således ens medhavande kapitals värdesättning är helt beroende av den sociala världens erkännande. Detta innebär att värdet av ens habitus varierar från grupp till grupp, den är med andra ord inte statistisk. Således kan man inte säga att en person som lever under en hederskontext per definition har en lågt värderad habitus. En person som har sitt sociala sammanhang i en hederskontext kan istället ha en habitus som värderas högt i gruppen som också är inom hederskontexten. Detta innebär att inom familjen, eller det större kollektivet, har den enskildes habitus som präglats av en hederskontext ett värde inom familjen och/eller kollektivet. Medan ens habitus i andra sociala sammanhang, eller sociala fält, utanför hederskontextens sfär kan värderas lågt och individen har i det fältet inte ett socialt kapital som kan nyttjas. Det sociala kapitalets värde som, medförs i ens habitus, kan nyttjas och har ett värde i ett fält där värderingar av hedersnormer finns. Bourdieu (1992a, s.44-45) menar på att dessa värderingar i fältet skapas och reproduceras av deltagarna i fältet.

I följande citat svarar respondent 3 på frågan om hen har varit med om något hedersrelaterat ärende och hur det har uppmärksammat:

Jag har haft fall där jag misstänkt och där jag fortfarande misstänker. Jag har ett fall där jag misstänker hedersrelaterat våld. Det som gör att jag får upp ögonen där är för att bakåt i journalen kan man se att mannen talat och kvinnan har varit tyst och när man har ställt frågor till kvinnan så har mannen svarat. - Respondent 3

Respondenten beskriver att det väckts en misstanke om att kvinnan kan vara utsatt för hedersvåld och/eller förtryck, senare ser respondenten att det tidigare dokumenterats att mannen i relationen varit den dominerande i samtalen. Detta kan ses som ett sätt för mannen att kontrollera kvinnan som på så sätt tas ifrån möjligheten att föra sin talan.

Det kan också vara ett sätt för mannen att visa sig vara över kvinnan. Genom att mannen exempelvis kontrollerar kvinnan, vem hon pratar med, vad hon gör, hur hon gör ect. kan hennes sociala kapital begränsas. Bourdieu (1992, s.119) talar om begreppet socialt kapital som en tillgång av resurser i form av ömsesidig bekantskap och kontakter vilket är en stor tillgång och möjliggör stora fördelar. För den som blir kontrollerad på ett sätt som begränsar umgänget med andra eller på andra sätt isoleras, blir individen utsatt för en typ av socialt våld (Hedersförtryck.se, 2021). I Baianstovu et. al. (2019, s.24) studie framkom att det sociala våldet såsom kontroll och begränsning är den vanligaste formen av våld vid hedersförtryck. Genom isolering tas möjligheten att utveckla det sociala kapitalet bort och de fördelar som tillkommer med ett gott socialt kapital försvinner. Eftersom Bourdieu benämner vikten av just ömsesidig bekantskap som en viktig komponent i skapandet och utvecklandet av socialt kapital, blir det för den isolerade inte möjligt att införskaffa socialt kapital utöver den som finns inom det kollektiva sammanhanget som redan finns inom släkten eller det umgänge som mannen accepterar. Detta kan således försvåra möjligheten att bryta sig loss från en hederskontext, eftersom de kontakter och kapital som finns att tillgå är låst i den gruppen som kvinnan befinner sig i och är präglad av hedersvåld/förtryck.

Björktomta (2019, s.451) hävdar att den som lever i en hederskontext befinner sig i en extremt utsatt situation. I en sådan situation krävs det hjälp och stöd från andra för att bryta sig loss ur en kontrollerande livsstil. Utan ett socialt kapital begränsas de möjligheterna att få samma hjälp som de som besitter ett större socialt kapital. Istället försvinner det sociala samfundet som familjen bidrog till, även om det livet präglades av hedersvåld och förtryck, så är det fortfarande en gemenskap där tjänster finns att tillgå.

[...] jag försöker ändå vara uppmärksam (i mötet med klienter). Till exempel så var det en kvinna som alltid brukade komma med en man. Och mannen var... Det var inte hennes man men... Oavsett om det var hennes man, det var alltid han som talade. Jag ställde frågor till henne men han svarade och en gång sa jag till honom "snälla, jag vill att hon ska svara" och igen så avbröt han henne och sa "nej hon kan inte, hon är sjuk, hon fattar inte - Respondent 2

Respondent 2 har flera års erfarenhet av arbete med hedersrelaterade ärenden och stor kunskap kring ämnet. Respondenten beskriver ett möte med två klienter, en kvinna och en man, där kvinnan likt föregående citat inte fick möjlighet att svara på socialsekreterarens frågor. I denna händelse valde respondenten att påpeka detta i ett försök att låta kvinnan komma till tals. Mannens handlande i citatet kan med Bourdieus begrepp, tolkas som att mannen begränsar kvinnans möjligheter till att utvidga eller skapa ett socialt kapital. Bourdieu (1983) betonar vikten av erkännande som en tydlig koppling i det sociala kapitalet. Kvinnan i ovanstående citat erkänns, enligt socialsekreterarens utsaga inte av mannen, utan beskrivs inte vara kapabel till att vara delaktig i samtalet. Bristande socialt kapital kan således begränsa möjligheterna till att utvidga det nödvändiga sociala kapitalet för att kunna vara självständig.

I våra intervjuer bad vi respondenterna att berätta om vilka insatser som finns att erbjuda de som utsätts för hedersrelaterat våld och/eller förtryck. Respondenten i följande citat talar om olika sätt att få bort kvinnor från en kontrollerande miljö:

[...] man vill få bort henne ifrån det området han har kontroll på henne i... bara det här med att komma på besök hos socialtjänsten, att komma bort. Att inte ha sådana samtal i det området där, via telefon, man vet aldrig vem som sitter bredvid och lyssnar. För det kan skapa en annan trygghet hos den våldsutsatta att liksom, berätta. Men sen så samtidigt kan det ju provocera fram ännu värre våld. Alltså det är ju så himla svårt. Är det, och man vet ju inte vad man ska göra för att inte försätta den våldsutsatta i en ännu sämre situation. Men det är ju jättebra, bara man kan komma på möten, ha en bokad tid en gång i veckan. Jag tänker också att det är jätteviktigt, särskilt nu i pandemin, att se allmäntillståndet. Att se "har den här personen synliga blåmärken?", "hur ser personen ut och så". -

Respondent 4

Respondent 4 tar upp olika sätt att se efter kvinnan och hennes allmänna tillstånd, för att se ifall hon har några tecken på fysiska skador. Respondenten nämner även problematiken kring att inte träffa kvinnan fysiskt. Genom samtal över telefon kan det inte garanteras att kvinnan inte är ensam eller ges möjlighet att tala fritt med socialsekreteraren. Det är att föredra ett fysiskt möte, och ett sätt att se ifall kvinnan blir kontrollerad i sina svar. Dock benämner inte respondenten några andra våldsformer än

fysiska. Som nämnt tidigare kan våld i hederskontext ta sig uttryck på flera andra uttryck än vad som kan ses utåt.

Respondent 2, som tidigare arbetat med heder, nämner olika sätt utöver fysiska tecken att märka av ifall någon utsatts för hedersvåld/förtryck:

Många av de som lever i hederskultur, de skäms över att berätta vilken kultur de lever i så de berättar inte. Det finns dolda tecken, till exempel om man inte mår bra, man orkar inte göra något, man orkar inte följa en planering, det går dåligt i skolan, man skolkar. Alla är tecken på att man mår dåligt och inte har det bra hemma. Så det kan vara mer än ett blått öga för att man ska se att en ungdom mår dåligt. - Respondent 2

Hedersvåld och/eller förtryck är, som framgår i början på vår uppsats, inte begränsat till fysiskt våld. På många sätt får det sociala våldet gentemot den utsatta flera konsekvenser. Respondent 2 tar upp exempel på dolda tecken till följd av hedersvåld/förtryck. Exempel som att offret känner sig orkeslös och väljer att inte gå till skolan kan få som konsekvens att personen isolerar sig mer. Följden av detta minskar det eventuellt redan svaga sociala kapitalet och individen blir mer beroende av det sociala nätverk som hen befinner sig i. Björktomt (2019, s.451) belyser hedersrelaterat våld och förtryck som en faktor till flertalet parallella problem. Det sociala kapitalet blir sålunda direkt anknutet till det fält som individen är en del av. Även det ekonomiska kapital som finns att tillgå blir knutet till det sociala nätverket, eller fält, som kvinnan befinner sig i. Genom att individen inte besitter något eget kapital, i form av socialt eller ekonomiskt, försvåras möjligheterna till ett självständigt liv.

När det gäller socialt våld så möter vi jätteofta att personer blir kontrollerade, genom att familj eller släkt kontrollerar deras sociala medier, Instagram, Facebook, samtalslistor, sms och så där. - Respondent 5

Respondent 5 tar upp flera exempel på hur hedersvåld och förtryck kan komma till uttryck utöver våldshandlingar. Det sociala våldet kan innefatta former av kontroll i den digitala aspekten, vilket enligt Hedersförtryck.se (2021) benämns som digitalt våld. Digitala plattformar möjliggör sociala kontakter med andra, utforskandet av nya

kontakter och kan ge en känsla av gemenskap. Sociala medier kan således öppna upp för byggandet av ett socialt kapital, något Bourdieu (1983) förklarar som en stor tillgång.

Så att det är väldigt hög grad av socialt våld, som vi ser i våra ärenden som vi möter. Att man blir kontrollerad och begränsad i hur ens kontakter ser ut men även att man blir tvingad till att ha vissa sociala relationer. - Respondent 5

Vidare säger respondent 5 att kontrollen över individen inte begränsar sig till att utesluta kontakter ur dennes liv, utan kan även tas i uttryck att kollektivet således bestämmer vem individen ska träffa och ha en relation till. Exempel på påtvingade relationer kan vara arrangerade bröllop.

Bourdieu (1992a, s.47) skriver hur det sociala fältets överlevnad är beroende av dess medlemmar och deras gemensamma intresse av att bevara fältet och skydda det från yttre hot i form av utomstående. Kontrollen som förekommer i citatet ovan kan genom Bourdieus begrepp förklaras som ett sätt att bibehålla fältets medlemmar och utesluta det yttre hot som kan uppstå i kontexten med utomstående. Genom att isolera fältets medlemmar och begränsa dess umgänge till det egna fältet så säkras fältets position och överlevnad.

Följande citat betonar hur kontrollen av individer i en hederskontext kan tas i uttryck:

[...] även att man har syskon som kontrollerar en när man är i skolan. Det kan också vara kompisar till det här syskonet, ofta är det en bror som kontrollerar sin syster. Och även då att kompisarna till den här brorsan kontrollerar syrran, exempelvis då, kring vilka den pratar med, umgås med, till och med vem liksom tittar på och sådär. Även mycket krav på vilka man får umgås med [...]. - Respondent 5

Kontrollen som skrivs ovan beskriver hur övervakning inom familjen kan se ut. Respondenten beskriver att det ofta är en bror som övervakar sin syster i syfte att kontrollera vilka hon är i kontakt med. För den som inte befinner sig i en hederskontext kan detta ses som något integritetskränkande, opassande och således inte något normalt.

Bourdieu skriver om begreppet habitus och hur det kan förklara människors handlande utifrån bland annat erfarenheter och familjen (Broady 1998, s.3). Detta kan förklara varför ovanstående beskrivning av kontroll för vissa kan ses som något avvikande medan för andra, med en annan habitus och i en annan social kontext kan vara en naturlig handling och ses som normalt och passande (Bourdieu 1995, s.19).

4.5 Svårigheterna med att lämna en hederskontext

Flera av respondenterna i studien talar vilka svårigheter de tror finns kopplat till att lämna en hederskontext. Följande citat belyser hur socialsekreteraren ser på svårigheten med att lämna, vilket också många socialsekreterare beskrivit som en utmaning när det gäller arbetet med hederskontext.

[...] utifrån min erfarenhet, så kommer socialtjänsten in, de kanske omhändertar barnet eller ungdomen och placerar den på ett HVB-hem. Hon börjar gråta, får skuld känslor, efter några dagar så tar hon tillbaka allt. Hon säger "jag ljög, jag blev arg, det var de". Man kommer inte någonstans. - Respondent 2

Ovanstående citat från respondent 2 är baserat på hens tolkning av varför en utsatt ung kvinna väljer att gå tillbaka till sin familj. Detta skulle kunna, med hjälp av Bourdieu, förklaras genom att de kapital som en person som levt i en hederskontext bär med sig inte är värdegivande utanför familjen/det större kollektivet man befunnit sig i. Ens sociala nätverk/sociala kapital är begränsat till de personer som accepteras inom familjen/det större kollektivet – och finns således inte längre kvar att dra nytta ifrån om en då lämnar dessa. Utöver att det är emotionellt krävande för en individ att lämna ens trygghet och antagligen behöva bryta kontakten helt med sin familj – så blir det en ytterligare svårighet med en lågt värdesatt habitus.

Följande citat handlar om hur hedersrelaterat våld och förtryck kan ta sig uttryck, och även vilka svårigheter som kan förekomma i arbetet mot hedersärenden.

Ofta mer psykisk misshandel. Handlar om mer kontroll av människor. Vilka personen umgås med, att man ofta försöker begränsa personerna i heder och att

det ofta är svårare att ta på. Mer rädsla för personerna som lever inom heder eftersom det ofta är ett större nätverk som ger ett motstånd. - Respondent 1

Respondenten berättar om ett större nätverk, och hur det bidrar till motstånd i arbetet med att motverka hedersvåld. Bourdieu talar om det sociala fältet och hur struktur och kontroll är viktiga komponenter inom det sociala fältet (Carlhed 2016, s.284). Carlhed (2016, s.288) skriver vidare om Bourdieus tankar kring hur förståelse för logiken inom det sociala fältet kan förstås. Det finns barriärer som existerar inom det sociala fältet för att skydda det och dess medlemmar. Vi kan se det stora nätverket, som respondenten benämner, som ett socialt fält med flera hinder och barriärer för att isolera fältet från utomstående eller stänga in de som redan befinner sig inom det egna fältets svär. Motståndet som finns kan ses som en direkt kamp för att behålla de normer och strukturer som finns i det sociala fältet som individen befinner sig i. På så vis blir kontrollen ett sätt att bibehålla den makten som finns inom gruppen, vilket styrks av Baianstovu et al. (2019, s.572) som skriver hur konsekvenser i en hederskontext kan ses i former av kontroll och olika begränsningar.

Jag tänker att en stor utmaning är att flickan, som det ju oftast är, som är utsatt blir väldigt ensam om hon bestämmer sig för att lämna sin familj. Hon blir trygg och fri att leva som hon vill men samtidigt avskuren från de personer hon älskar. Det är en svårighet att skapa ett nytt nätverk och nya relationer och sammanhang för flickan. Andra utmaningar är att det kan vara svårt att upptäcka och att det ofta krävs att det utsatta själv vågar berätta. - Respondent 6

Respondenten talar om svårigheten hen tror det finns i att kvinnan bryter upp med det trygga som hon vuxit upp i. Fördelarna som nämns av socialsekreteraren belyser friheten och möjligheterna till ett självständigt liv, samtidigt som priset till följd av detta blir ensamheten och saknaden av det som varit kvinnans familj och nätverk. Frigöringen från kollektivet kan således bli en stor utmaning för individen enligt socialsekreteraren. Respondent 5 beskriver hur komplex situationen kan vara:

[...] det är jättejobbigt att behöva bryta med hela sitt sociala sammanhang. Även om man beskriver att man lever med våld, kontroll och kraftiga begränsningar så finns det ju också väldigt mycket kärlek och värme som är positivt i den här

kontexten. Det är fortfarande ens föräldrar, ens mormor och morfar, ens syskon, ens kusiner som man har väldigt varma känslor för också. Så det blir...Just den här skulden, men också skammen över att liksom bryta och upplever att göra det man själv vill. Och att gå emot kollektivet, gör också att många känner en väldig skuld över det men också skam. Att man har gått emot någonting som man hela tiden har levt i och internaliserats in i. Och att det är väldigt, väldigt svårt, att bryta med hela sin...Allt det som är bra också. Och med oron och ovissheten hur det kommer att bli sen och vad för reaktioner det kan bli och hur relationerna efter att man brutit med en familj kan komma att påverkas. - Respondent 5

Respondent 5 arbetar aktivt med hedersutsatta och beskriver hur svårt det kan vara att lämna familjen och släkten bakom sig i samband med frigörelsen från kollektivet. Som ovan nämnt försvinner inte känslorna för ens familj och släktingar, trots att relationerna till dem kan präglas av kontroll och begränsningar. Respondenten talar om skam, och oron över hur familjen kommer att reagera när en kvinna väljer att lämna. Kollektiven och dess sätt att leva styrs bland annat av normer för att kontrollera kvinnans sexualitet, den som trotsar dessa normer inom kollektivet riskerar att utsättas för metoder i form av psykiskt och fysiskt våld i syfte att behålla hedern inom släkten (Hedersförtryck.se 2021). Baianstovu et al. (2019, s.574-575) belyser vidare hur individer som utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck upplever rädsla för att berätta om sin situation med grund för vad konsekvenserna kan komma att bli ifall de berättar för utomstående. Respondent 2 ger nedan exempel på vikten av heder inom familjen:

Men hedersrelaterat våld ses som en kultur och det ses som okej och bra, och hederligt att man ja...utövar det. Om en familj har mycket kontroll så kallas de för en hederlig familj, deras kvinnor har mycket heder. Är mycket lydiga, man får mycket kredit för det. - Respondent 2

Hedern inom kollektivet väger så pass tungt och överstiger enskilda individers egna önskningar och vilja (Hedersförtryck.se 2021). Kollektivets ständiga strävan efter att upprätthålla hedern inom familjen kan genom Bourdieu (1992a, s.44-45) förklaras som ett engagemang för att hålla fältet vid liv och skydda dess intressen. Genom olika typer av bestraffningar och sanktioner för de som går emot kollektivet, eller fältet som

Bourdieu hade beskrivit det, skyddas hedern och positionen som tillkommer bevaras/återställs. Respondent 2 ger vidare exempel på hur hedern återställs inom kollektivet om någon brutit mot de normer som finns inom hederskontexten:

Men i hedersvåld så har man många, man har en grupp bakom sig och det finns en heder i den. Att om din dotter gör så, så ska du göra såhär. Du ska sätta henne på plats så att hon inte vågar göra det igen. Och det blir en läxa för de andra kvinnorna. De flesta hedersmord handlar om att de blir tvungna att göra det, döda någon för att skaffa tillbaka sin heder. För att få respekt från grupp, från stammen, från släkten. Att bli accepterade. Och sätta exempel; detta kommer hända om du gör liknande. Så man kan säga att hedersrelaterat våld handlar om gruppvåld. - Respondent 2

Respondenten förklarar hur hedersvåld kan används för att läxa upp och sätta ett exempel för de som går emot fältets normer och därmed äventyrar dess sociala position. Bourdieu (1990, s.55) skriver om habitus och begreppet kan användas förklara hur vissa handlingar möjliggörs för vissa människor. De som begår våldshandlingar i hederns namn, besitter erfarenheter från familjen och uppväxten som tillåter individen att begå dessa handlingar i enlighet med Bourdieus beskrivning av hur habitus skapas (Broady 1998, s.3). Vidare skriver Bourdieu (1995, s.19) om hur habitus styr vad som för en individ anses vara bra kontra dåligt, eller vad som ses vara hederligt och ohederligt. Således kan begreppet habitus förklara varför våld i hederskontext kan anses vara en nödvändig handling för vissa individer medan det för andra ses som något helt otänkbart.

Fältet som människor samspelar, tävlar och existerar i beskrivs av Bourdieu (2014, s.60) som något ständigt rörligt och föränderligt. Respondent 2 berättar om hur hederskontexten kan vara starkare under vissa premisser:

Och jag kan säga att det hederstänkandet har blivit starkare i vissa grupper. Det är starkare när de är här än i hemlandet, för de vill skydda familjen från samhället, så det finns mycket motstånd från familjer, de tycker att det är mycket respektlöst till deras kultur och religion. - Respondent 2

Respondenten talar fritt om sina tankar kring hur hedersvåld och förtryck tas i uttryck på olika sätt i olika kontexter. Ovan beskriver socialsekreteraren hur hederskontexten kan förstärkas i en miljö utanför "hemlandet". Bourdieu (2014) menar, som nämnt tidigare, att fälten är i ständig rörelse och inte låsta. Vidare skriver Carlhed (2016, s.284) om hur fältet består av pendlade grader av kontroll och strukturer. Genom fältets förändring, från en kontext till en annan, kan respondent 2s utsaga om hur betydelsen av heder inom samma familj tas sig i uttryck i olika styrkor beroende på miljön där fältet existerar. Syftet att bevara fältet kvarstår och ligger i, enligt Bourdieu (1992a, s.44-45), deltagarnas (fältets medlemmar) gemensamma intresse. Normerna eller reglerna som existerar inom fältet, uttrycks utifrån de förutsättningar som ges. På så sätt riskerar kvinnor som vill bryta sig loss ifrån hederskontexten, fältet, att utstå olika former av konsekvenser i syfte att behålla fältets sociala position.

Vetskapen om möjliga konsekvenser från släkten, och även förlusten av det kapital som finns att tillgå i kollektivet kan innebära en omfattande livsomställning för de som väljer att frigöra sig från en hederskontext. Respondent 7 beskriver nedan hur denna livsomställning kan se ut för utsatta.

[...] i de fall de blir skyddsplacerade behöver bryta med i princip hela sitt nätverk för att kunna upprätthålla skyddet – vilket vi vet är otroligt svårt. Ofta blir denna typ av placering längre, då klienterna har stora stödbehov och även kan behöva stöd kring eget hushåll och boende då de aldrig bott själva och det inte heller har varit ett alternativ för framtiden för dem. Vidare medför det ytterligare risker för rövning att det är ett kollektiv som sanktionerar och utövar våldet, då det är många personer som kan tänkas involveras i sökandet efter den skyddsplacerade. En annan utmaning kan vara att motivera personen till att ta emot skydd och komma till insikt med att situationen kanske aldrig kommer bli bättre hemma, chansen att våldsutövare ändrar sig eller låter den våldsutsatta leva ett självständigt och fritt liv är ofta små. Då vi som sagt jobbar med vuxna är våra insatser frivilliga, och den våldsutsatta måste själv vilja gå in i skydd för att motivationen att upprätthålla skyddet ska kunna finnas. - Respondent 7

Respondent 7 tar upp flera av de svårigheter som hen ser skapas i samband med att kvinnan lämnar kollektivet, både i form av hot från kollektivet och de hinder som

tillkommer av bristen på eget kapital. Respondenten avslutar citatet med att understryka vikten av den egna vilja och motivation till att lämna en hederskontext. På liknande sätt benämner respondent 2 hur viktigt det är att beslutet att frigöra sig själv är individens egna beslut:

Personen måste känna sig redo att ta det steget, så under tiden behövs det samtal man behöver motivera och upplysa tills personen gör det (söka sig till exempelvis resursteam heder för hjälp). Och sen är det självklart upp till var och en när det handlar om vuxna.

- Respondent 2

Respondent 2 betonar hur valet att lämna en hederskontext faller på den som blir utsatt. Något som tidigare nämnt kan innebära svårigheter för den utsatta. Vidare berättar respondent 5 om svårigheten som hen ser och tror finns med att lämna och se till sina egna behov framför kollektivets:

Många som vi möter har normaliserat sin situation och vuxit upp med att kollektivet går före ens egna önskningar eller åsikter. Då kan det vara svårt att ibland se det man själv lever i. - Respondent 5

Det tror jag att många beskriver är svårt, att helt plötsligt så står man där helt ensam i samhället. Och ovissheten inför framtiden, och vad det innebär. Hur planeringen ser ut som gör det tufft. - Respondent 5

Respondent 5 berättar om de svårigheter som hen tror att hedersutsatta utsätts för i samband med frigörelsen från kollektivet. Flera av respondenterna i vår studie har betonat hur viktigt det är att kvinnor som lever i en hederskontext själva är beredda att lämna, det är deras beslut och inget socialsekreterarna kan styra över om den utsatta är vuxen. Den hjälp som finns att tillgå från socialsekreterarna när en person vill lämna kollektivet är främst motiverande samtal, rådgivning och praktisk hjälp som exempelvis skyddat boende vid behov.

Avslutande diskussion

I detta avsnitt kommer vi föra en avslutande diskussion om vårt resultat och analys kopplat till våra forskningsfrågor och empiri. Studiens relevans samt ämnets utmaningar kopplat till socialt arbete kommer även diskuteras avslutningsvis. Vårt syfte med studien var att undersöka hur några utvalda socialsekreterare, verksamma på olika enheter, ser på socialt och ekonomiskt våld i en hederskontext. Tidigare forskning kring hedersvåld och förtryck betonar att det saknas mer kunskap om denna typ av våld. Våra respondenter har bidragit med flertalet exempel på hur hedersvåld och förtryck kan ta sig i uttryck sett ur ett socialt och ekonomiskt perspektiv för de som lever i en hederskontext. I vår studie ville vi besvara följande frågeställningar:

- Hur kan socialt och ekonomiskt våld ta sig uttryck i en hederskontext enligt socialsekreterare?
- Vilka svårigheter finns med att bryta sig loss från en hederskontext med socialt och ekonomiskt våld ser socialsekreterare?
- Hur påverkar socialt kapital och ekonomiskt kapital individens självständighet?

Svaret på vår första frågeställning, hur kan socialt och ekonomiskt våld kan ta sig uttryck i en hederskontext enligt socialsekreterare, kan ses på olika sätt beroende på vem du frågar. Resultatet i vår studie var att socialt och ekonomiskt våld kan uttryckas sig på varierande sätt. Flertalet av våra respondenter pratar främst om hur det sociala och ekonomiska våldet förekommer som olika typer av kontroll och är en stark del i kollektivet som hederskontexten befinner sig i. Bourdieu (1995, s.19) skriver om hur habitus styr vad som för en individ anses vara bra kontra dåligt, eller vad som ses vara hederligt och ohederligt. Således kan begreppet habitus förklara varför våld uttryckt i olika former i en hederskontext kan anses vara en nödvändig handling för vissa individer medan det för andra ses som något helt otänkbart.

Vår andra frågeställning handlar om vilka svårigheter socialsekreterare ser, när det kommer till brukare som bryter sig ur en hederskontext med socialt och ekonomiskt våld. Vår studie visar på hur bristande kapital i form av sociala nätverk och ekonomiska tillgångar kan, enligt socialsekreterare, begränsa de som lever i en hederskontext till ett kontrollerande och osjälvständigt liv. Ofta är de tillgångar som finns att tillgå,

exempelvis pengar, boende, umgänge etc. starkt knutna till familjen och släkten. Livet i en hederskontext beskrivs vara ett komplext dilemma, nätverket som finns i kollektivet är ofta den enda anknytningslinjen som individen har, samtidigt som hen kan sakna kapital till att bryta sig loss. De respondenterna med stor erfarenhet inom hedersrelaterade ärenden vittnar om hur svårt det är för klienter i en hederskontext att bryta upp med sin släkt/familj och leva självständigt. De menar att det finns en rädsla för vad som ska hända när individen bryter sig loss ur kollektivet, vilka konsekvenser det får för individen såväl som familjen.

Den tredje frågeställningen vi hade handlade om hur socialsekreterare tror att individens självständighet påverkas av ekonomiskt och socialt kapital. Resultatet vi fann i vår studie berör vår andra frågeställning till viss del. För att en individ ska ges möjligheten till att leva ett självständigt liv behöver hen besitta olika former av kapital. Det ekonomiska kapitalet ger möjligheter att köpa saker, förvalta pengar, säkra upp en framtid och skapar en trygghet i vardagslivet. Det sociala kapitalet skapar möjligheter inom nätverk av andra människor, bland annat i form av tjänster och stöd. Utan dessa kapitalformer står individen ensam och möjligheterna till ett självständigt liv blir små. För den som lever i en hederskontext riskerar kapitalen låsta till kollektivet, och kan vara en anledning till att offer för hedersvåld och förtryck väljer att stanna kvar, för att inte vara helt ensamma utan kapital att tillgå.

Avslutningsvis vill vi kommentera vår studies relevans för socialt arbete. Som framkommit i empirin samt kunskapsläget så upplever socialsekreterare ofta en osäkerhet kopplat till arbetet med hederskontext. Det framkommer även av Hedersförtryck.se (2021) att det är viktigt med kunskap för att ge rätt typ av stöd och hjälp till personer som är utsatta eller riskerar att utsättas för hedersrelaterat våld och förtryck. Genom att analysera det hedersrelaterade våldet och förtryckets komplexitet utifrån Pierre Bourdieus sociologiska begrepp kapital, fält och habitus så menar vi på att vi kunnat förstå frågan lite mer djupgående. Teorin har belyst och gett förståelse för hederskontext utifrån socialsekreterarnas erfarenhet med arbetet. Som Bryman (2018, s.467 se Guba och Lincoln 1994) säger så finns det inte en absolut sanning att hitta inom den samhällsvetenskapliga forskningen – utan det handlar snarare om att se ämnet utifrån flera perspektiv. Vår studie har belyst och bidragit med förståelse utifrån vald teori och bidragit till ett perspektiv på ämnet. Detta i sig medför att förståelse för

hederskontext, utifrån socialsekreterarnas berättelser, ökar. Eftersom hedersrelaterat våld och förtryck som enligt Regeringskansliet (2021) är ett stort allvarligt samhällsproblem som orsakar stort lidande för utsatta så är det av hög forskningsrelevans för det sociala arbetet.

Vi ser att det hade varit fruktbart med en studie med vår valda teori gjord med respondenter som själva har erfarenhet av eller lever i en hederskontext – och att det hade bidragit till ännu en djupare analys och kunnat belysa fler viktiga faktorer och bidra till förståelse. Vid en sådan studie hade det varit möjligt att samla in en empiri baserat på livshistorier och egna erfarenhet av våldet i en hederskontext. I vår studie får vi ta del av situationer som socialsekreterarna observerat som är från ett professionsperspektiv. En djupare förståelse av problemet skulle också bidra till nya förhållningssätt att hitta lösningar och nå ut med rätt hjälp till de människor som lever med hedersrelaterat våld och förtryck.

Referenser

Ahrne, Göran & Eriksson-Zetterquist, Ulla (2015) Intervjuer. I: Ahrne, Göran & Svensson, Peter (red.). *Handbok i kvalitativa metoder*. Malmö: Liber.

Ahrne, Göran & Svensson, Peter (2015) Kvalitativa metoder i samhällsvetenskapen. I: Ahrne, Göran & Svensson, Peter (red.). *Handbok i kvalitativa metoder*. Malmö: Liber.

Baianstovu, Rúna, Strid, Sofia, Särnstedt Gramnaes, Emmie, Cinthio, Hanna och Enelo, Jan-Magnus (2019) *Heder och samhälle - det hedersrelaterade våldets och förtryckets uttryck och samhällets utmaningar*, (Working Papers and Reports Social work;17), Örebro: Örebro University Press.

Bourdieu, Pierre (1983) 'Forms of capital' I: J. C. Richards (red.). *Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education*, New York: Greenwood Press.

Bourdieu, Pierre (1991) *Kultur och Kritik*, Göteborg: Daidalos AB.

Bourdieu, Pierre (1995) *Praktiskt förnuft - en handlingsteori*. Göteborg: Daidalos.

Bourdieu, Pierre (1990) Structures, *Habitus*, Practices” i *The Logic of Practice* Stanford, California: Stanford University Press.

Bourdieu, Pierre (1992a) *Texter om de intellektuella*, Stockholm/Stehag: Brutus Östlings bokförlag symposion.

Bourdieu, Pierre & Wacquant, Loic J.D. (1992b) The purpose of reflexive sociology (the Chicago Workshop) i: Bourdieu, P & Wacquant, L. *Invitation to reflexive sociology*, University of Chicago Press, s. 61-202.

Björktomta, Siv-Britt (2019) Honor-Based Violence in Sweden: Norms of Honor and Chastity. *Journal of family Violence*, Vol.34 (5): s.449-460.

Brante, Thomas (2013) Realismen och fältet sociala problem I: Meeuwisse, Anna & Swärd, Hans I.(red) *Perspektiv på sociala problem*. Stockholm: Natur och Kultur s.109-127.

Broadly, Donald (1991) *Sociologi och epistemologi: Om Pierre Bourdieus författarskap och den historiska epistemologin*. Stockholm: HSL Förlag.

Bryman, Alan (2018) *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber.

Calhoun, Craig (1993) Habitus, Field, and Capital: The Question of Historical Specificity. I: Bourdieu, P. Postone, M. LiPuma, E & Calhoun C. I. (red.) *Bourdieu: Critical Perspectives*, University of Chicago Press. s. 61-89.

Carlhed, Carina. (2016) ”Fält, habitus och kapital som kompletterande redskap i professionsforskning”, *Socialvetenskaplig tidskrift*, 18(4). doi: 10.3384/SVT.2011.18.4.2462.

Donald Broadly (1998) *Kapitalbegreppet som utbildningssociologiskt verktyg*. Skeptronhäften / Skeptron Occasional Papers nr 15 ISSN 0284-0731.

Gilleard, Chris (2020) Bourdieu’s forms of capital and the stratification of later life. *Journal of Aging studies*, 53: 100851. doi: [10.1016/j.jaging.2020.100851](https://doi.org/10.1016/j.jaging.2020.100851).

Grans, Lisa (2016) A Right Not to Be Left Alone – Utilising the Right to Private Life to Prevent Honour-related Violence. *Nordic Journal of International Law*, Vol. 85 (3): s.169-200.

Grenfell, Michael (red.) *Pierre Bourdieu [Elektronisk resurs]: key concepts*, 2nd ed., Routledge, Abingdon, 2014.

Göteborgs-posten (2021) *Elaf Ali skrev bok om tuffa uppväxten: ”Hedersförtrycket är inte ovanligt”*. <https://www.gp.se/nyheter/sverige/elaf-ali-skrev-bok-om-tuffa-uppv%C3%A4xten-hedersf%C3%B6rtrycket-%C3%A4r-inte-ovanligt-1.43832356> [2021-05-13].

Hedersförtryck.se (2021) *Vad är hedersrelaterat våld och förtryck*.

[<https://www.hedersfortryck.se/hedersrelaterat-vald-och-fortryck/vad-ar-hedersrelaterat-vald-och-fortryck/>]

NCK (2021) *Hedersrelaterat våld och förtryck*.

[<https://nck.uu.se/kunskapsbanken/amnesguider/hedersrelaterat-vald-och-fortryck/hedersrelaterat-vald-och-fortryck/>]

Olsson, Helén & Bergman, Ann (2018) *Socialtjänstens arbete med hedersvåld - resultat från en intervjuundersökning*. (Rapport: 2018:01) Länsstyrelsen Dalarna.

Postone, Moishe. LiPuma, Edward & Calhoun, Craig (1993) Introduction: Bourdieu and Social Theory. I: Bourdieu, P. Postone, M. LiPuma, E & Calhoun C. I. (red.) *Bourdieu: Critical Perspectives*, University of Chicago Press. s. 1-14.

Regeringskansliet (2021) *Arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck*.

[<https://www.regeringen.se/regeringens-politik/arbetet-mot-hedersrelaterat-vald-och-fortryck/> [2021-05-13].

Rennstam, Jens & Wästerfors, David (2015) I: *Att analysera kvalitativt material* Ahrne, Göran & Svensson, Peter (red.). Handbok i kvalitativa metoder. Malmö: Liber.

Schlytter, Astrid & Linell Hanna (2008) *Hedersrelaterade traditioner i en svensk kontext - en studie av omhändertagna flickor*. (Forskningsrapport 2008:2), Stockholm: FoU-Nordväst. [https://www.fou-nordvast.se/wp-content/uploads/2017/12/forskningsrapport_2008_nr_2_hedersrelaterade-traditioner.pdf]

Svenska dagbladet (2021) *Far och söner åtalas för hedersmord i kiruna*.

[<https://www.svd.se/far-och-soner-atalas-for-hedersmord-i-kiruna> [2021-05-13].

Sverige Regering (2021) Statistiskt kartläggning av hedersvåld i nära relation

[https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/motion/statistisk-kartlaggning-av-hedersvald-i-nara_H3021864 [2021-05-14].

Svt (2021) *Hedersrelaterat våld ökar problemet har blivit värre.*

<https://www.svt.se/nyheter/lokalt/uppsala/hedersrelaterat-vald-okar-problemet-har-bara-blivit-varre> [2021-05-13].

Vetenskapsrådet (u.å.) *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning.*

Bilaga 1 – Förfrågan om medverkan i C-uppsats

Vi heter Joy Lindgren Pihl och Elin Granlund och läser socionomprogrammet vid Lunds universitet. För närvarande skriver vi vår C-uppsats om socialsekreterares erfarenheter av arbete hedersrelaterat våld och förtryck. Vi vill undersöka hur socialsekreterare definierar och resonerar kring hedersrelaterat våld samt hur rutiner, riktlinjer och insatser som är kopplade hedersrelaterat våld ser ut.

Allt intervjumaterial kommer att hanteras konfidentiellt och det är endast vi som författat uppsatsen och vår handledare som kommer att ha tillgång till material. Efter C-uppsatsens genomförande kommer allt material från intervjun att förstöras. Medverkan i intervjun är frivillig och kan när som helst avbrytas utan konsekvenser. Respondenterna kommer att förbli anonyma och presenteras i C-uppsatsen med figurerade namn.

Er kunskap och era erfarenheter kommer att vara en stor tillgång till vår C-uppsats. Vid frågor, kontakta gärna oss!

Med vänliga hälsningar,
Joy Lindgren Pihl & Elin Granlund

Bilaga 2 - Intervjuguide

Introduktion

- Berätta lite om dig själv, vad har du/har haft för tjänster och hur länge har du arbetat där?
- Var kommer din kunskap om hedersrelaterat våld? (utbildningen, yrkeserfarenheter, arbetsplatsen)

Tema 1 – Rutiner och process

- Hur ser era rutiner och riktlinjer ut gällande hedersärenden?
- Hur kommer hedersrelaterade ärenden till kännedom för socialtjänsten?
- Hur ser utredningsprocessen ut när det finns misstanke hedersrelaterat våld?
- Hur ser insatserna ut/hur anpassas insatserna till hedersrelaterat våld och förtryck?

Tema 2 - Professionen

- Hur skulle du definiera hedersvåld och förtryck?
- Hur avgörs det om ett ärende är hedersrelaterat?
- Hur tror du hedersrelaterat våld och förtryck tar sig uttryck?
- Har du något exempel på ärenden där det förekommit socialt och/eller ekonomiskt våld?
- Hur tror du individen påverkas av att leva i en hederskontext?
- Hur ser arbetet med hedersrelaterat våld och förtryck ut på din arbetsplats?
- Vad finns det för utmaningar i arbetet med hederskontext?